

Täysistunto

Keskiviikko 15.12.2021 klo 10.00—22.42

3.5. Pääluokka 27 Puolustusministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Esitellään puolustusministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 27. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

Pääluokan yleiskeskusteluun varattiin aluksi enintään 1 tunti ja 30 minuuttia.

Keskustelu

12.01 **Ville Vähämäki ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Esittelen nyt siis hallintojaoston puheenjohtajana puolustuksen hallinnonalan osuuden budjettimietinnöstä. Pääluokassa 27 on kaksi keskeistä kokonaisuutta: Puolustusvoimien toimintamenot, sisältäen henkilöstö- ja kiinteistömenot, ja toisaalta sitten Puolustusvoimien aselajikohtaiset hankinnat omilla momenteillaan. Keskeinen mietinnön sisältö on tietenkin osaltaan HX-hankinta ja Laivue 2020 -hankinta ja niihin tehtävät huomiot.

Kansainvälisen käytännön mukaan laskettu puolustusmenojen bkt-osuus on noin 2,2, kun lasketaan mukaan sotilaseläkkeet sekä SM:n ja UM:n hallinnonalojen tietyt osat. Valiokunta totesi aiemmin, että hallinnonalan budjettiesitys on kehittynyt melko yleiseen suuntaan, mutta toisaalta näiden hankintojen yksityiskohtaisia hintatietoja ei voi jatkossakaan avata julkisesti. Olemme hallintojaostossa kuitenkin saaneet yksityiskohtaisempaa tietoa päätöksenteon pohjaksi ja pidämme toimintatapaa oikeansuuntaisena.

Käyn nyt nämä edellä mainitut kaksi kokonaisuutta läpi lyhyesti.

Puolustushallinnon toimintamenoihin esitetään noin 1 932 miljoonaa, joka on 8 miljoonaa vähemmän kuin kuluvan vuoden budjetissa. Valtaosa osoitetaan palkkausmenoihin. Hallinnonala on luonnollisesti hyvin henkilöstöpainotteinen. Hallitusohjelman linjausten mukaisesti Puolustusvoimien henkilöstöä lisätään sadalla uudella tehtävällä. Tässä budjetissa siihen osoitetaan 7 miljoonaa. Sopimussotilaiden palkkaamiseen lisättiin vuoden 21 neljännessä lisäbudjetissa 2,2 miljoonaa. Tällä 85 henkilötyövuoden lisäyksellä päästään noin 350 henkilötyövuoteen myös vuonna 22.

Kiinteistömenoihin käytetään 269 miljoonaa. Tämän vuoden alusta aloitti Puolustuskiinteistöt-liikelaitos. Valiokunta pitää asiaa myönteisenä ja kiinteistönhoidon kannalta hyvänä.

Valiokunta nostaa esille ammattitaitoisen henkilökunnan sekä uusiin teknologioihin liittyvän laaja-alaisen osaamisen. Maanpuolustukseen vaaditaan kyvykkyyksiä, joita täytyy kyetä ylläpitämään ja kehittämään yhteistyössä puolustusteollisuuden, yliopistojen, tutkimuslaitosten ja teknologiayhtiöidemme kanssa. Osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi kaikissa olosuhteissa on välttämätöntä panostaa myös tutkimus- ja kehittämistoimintaan myös puolustushallinnon alalla. Julkisen puolen panostukset osaltaan tukevat puolus-

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

tusteollisuutemme menestymistä myös kansainvälisessä kilpailussa. HX-hankinta aukaisee osaltaan teollisen yhteistyön mahdollisuuksia.

Valiokunta lisää 200 000 Kauhavan lentokentällä ensi vuonna tapahtuvaan Ilmavoimien lentotoimintaan.

Hankintamenomomentille esitetään 820 miljoonaa. Valiokunta puoltaa myös uutta tilausvaltuutta, joka on 155 miljoonaa vuosille 22—26. Todettakoon vuoden 22 tilausvaltuudet: ne ovat 609 miljoonaa.

Momentilla jatketaan edelleen Laivue 2020 -hankintaa. Valtuus on 1 300 miljoonaa. Hankinta näyttää kuitenkin viivästyvän suunnitellusta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus omalta osaltaan huolehtii hankinnan aikataulussa pysymisestä ja valmistumisesta vuonna 28.

HX-hankintamomentille, eli Monitoimihävittäjien hankinta, esitetään 1 522,5 miljoonaa, josta valtaosa käytetään ennakko- ja etappimaksujen maksamiseen. Aiemmassa mietinnössä todettiin, että näiden maksujen takeeksi toimittajalta tullaan edellyttämään vakuuksia. Näin käsittääkseni myös toimitaan.

Valiokunta toteaa, että monitoimihävittäjien hankinta etenee suunnitelman mukaisesti. Hävittäjävalinta tehtiin viime viikolla. Hankinnan kokonaiskustannus on vuoden 21 hintatasossa, joka vastaa linjausta hankkeen enimmäiskustannuksista. Tämän vuoksi momentilla on indeksisidonnaisia menoja 22 ja puoli miljoonaa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kyseiset puolustusteollisuuden käyttämät indeksit nousevat tavanomaisia indeksejä nopeammin.

Hankinnassa käytettiin niin sanottua kiinteähintaista kilpailutusta, design-to-cost, joka edellyttää, että hankinta budjetoidaan kokonaisuutena. Tällöin eduskunta tiesi päätöksen yhteydessä hankinnan kokonaishinnan lukuun ottamatta indeksien muutoksista tai valuuttojen vaihtelusta tulevia kustannuksia.

Käyttökustannukset tulevat olemaan enintään kymmenesosa puolustusbudjetista. Samaa on käytetty myös nykyisen kaluston ylläpitoon. Tätä linjausta on täsmennetty siten, että tämä osuus lasketaan vuotuisista maanpuolustuksen menoista pois lukien HX- ja Laivue-hankinnat.

Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle osoitetaan 4,6 miljoonaa lakisääteisen julkisen hallintotehtävän hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin.

Kunnioitettu puhemies! Aivan lopuksi todetaan, että valiokunta toteaa, että Suomen sotilaallinen puolustuskyky on kokonaisuus, jota kehitetään tasapainoisesti ja pitkäjänteisesti yli vaalikausien. Pidämme hyvänä sitä, että aselajikohtaisesti pystytään ylläpitämään ja kehittämään sekä samalla toteuttamaan HX- ja Laivue-hankinnat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt puolustusministeri Kaikkonen.

12.07 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Puolustuksen rintamalla on tapahtunut paljon viime kuukausina. Syksy alkoi Kabulin evakuointioperaatiolla, [Hälinää — Puhemies koputtaa] jatkui puolustusselonteolla ja asevelvollisuuskomitealla, ja sitten tietysti vielä tehtiin tämä iso HX-investointi. Olen vakuuttunut, että valituksi tuli tarpeisiimme ja vaatimuksiimme nähden paras järjestelmä — viitataan siis tähän HX-ratkaisuun.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Käsillä olevaa vuoden 22 talousarviota ei ole myöskään syytä väheksyä Puolustusvoimien toimintaedellytysten turvaajana. Hallitusohjelma lähtee siitä, että toimintaympäristön kehitystä vastaavan puolustuskyvyn ylläpito ja sen kehittämisedellytykset varmistetaan turvaamalla puolustushallinnolle riittävät resurssit. Talousarvio noudattaa vaalikausien rajat ylittäviä vuoden 17 puolustuselonteon linjauksia. Tuore puolustuselonteko, joka sai tässä salissa varsin hyvän vastaanoton — kiitos siitä — tuo tarvittavaa jatkuvuutta ja selkänöjää tuleville vuosille. Myös asevelvollisuuskomitean työn tulokset tuovat jatkovuosille lisäevästyä.

Strategiset hankkeet, Laivue 2020 -hanke ja ennen kaikkea HX-hanke, saavat merkittävän osan tulevalle vuodelle esitetyistä puolustusministeriön pääluokan määrärahoista. Hallinnonalan osuus valtion budjettitalouden menoista on HX-hankkeen myötä noin 7,9 prosenttia, kun se on ollut viime vuosina ilman HX-hanketta 5—5,5 prosentin luokkaa. Tietysti, kun nämä hankkeet on hoidettu, sen jälkeen palataan tuohon aiempaan mittaluokkaan.

Suomen puolustusta kehitetään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti yhtenä kokonaisuutena toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Valtiovarainvaliokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että hallinnonalan rahoituksella pystytään huolehtimaan strategisten hankintojen ohella myös maanpuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpidosta ja kehittämisestä.

Arvoisa puhemies! Maavoimiin satsattiin voimakkaasti 2010-luvulla, ja Maavoimat on saamassa jatkossakin kehittämisrahoituksesta osansa. Tulevalle vuodelle esitetyistä sotilaallisen maanpuolustuksen määrärahoista käytetään HX- ja Laivue 2020 -hankkeiden lisäksi yli miljardi euroa materiaalliseen valmiuteen. Uudella tilausvaltuudella kehitetään muun muassa Maavoimien tulenkäyttöä ja joukkojen liikkuvuutta. Maavoimien suorituskyky kyetään ylläpitämään suunnitelluilla resursseilla myös lähivuosina. Pidemmällä aikavälillä Maavoimien keskeisten järjestelmien elinkaaren päätyminen sekä toimintaympäristön vaatimukset 2030-luvulla edellyttävät Maavoimien uudistamista 2020-luvun lopulta alkaen.

Materiaalliseen valmiuteen siis satsataan, mutta puolustushallinnon perusbudjetti ei ole lähivuosina kasvamassa. Tämä asettaa haasteen Puolustusvoimien toiminnan tason turvaamiselle, ja Puolustusvoimat joutuu tarkastelemaan eri käyttötarkoituksiin menokehysten puitteissa suunnattavia resursseja.

Koronapandemia on rajoittanut kahden viimeisen vuoden aikana kertausharjoituksia. Toivottavasti ensi vuonna päästään kertausharjoitusten määrässä kasvu-uralle, mutta varmuutta siitä ei kyllä vielä tässä vaiheessa ole. Tarkoitukseen suunnatun lisärahoituksen ja koulutustarpeen ohella asiaan vaikuttavat myös muun muassa Puolustusvoimien henkilöstömäärä, tarve kohdentaa saatua lisähenkilöstöä välttämättömiin tehtäviin sekä henkilöstön jaksamiseen liittyvät kysymykset — ja koronapandemia tietenkin myös ensi vuonna, valitettavasti.

Arvoisa puhemies! Puolustusvoimien henkilöstömitoitus, noin 8 000 ammattisotilasta ja noin 4 000 siviiliä, ei oikein vastaa Puolustusvoimien laajenevaa tehtäväkenttää. Toimintaympäristön muutoksesta johtuva sotilaallisen valmiuden tehostaminen ja uudet valmiudelliset järjestelyt toteutetaan samalla henkilöstöllä, jota käytetään varusmiesten ja reserviläisten kouluttamiseen. Perinteisten suorituskykyjen kehittämisen ohella resursseja tarvitaan myös uusiin teknologioihin liittyvään osaamiseen sekä kyberinformaatio- ja avaruussuorituskykyjen kehittämiseen.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Nykyisen hallitusohjelman perusteella henkilöstömäärää ollaan kasvattamassa 100 henkilötyövuodella vuoteen 23 mennessä. Ensi vuonna ollaan perustamassa tähän liittyen 15 uutta tehtävää. Tuoreen selonteon mukaan tavoitteena on kasvattaa henkilöstömäärää edelleen 500 henkilötyövuodella asteittain 2020-luvun loppuun mennessä, mikä edellyttää lisäresursseja kahden seuraavan hallituskauden aikana. Vuoden 22 talousarvioesitys ei sisällä sopimusotilaiden palkkaamiseen viime vuosina saatua lisärahoitusta, mutta tähän on varattu ensi vuodelle riittävästi määrärahaa joulukuun alussa hyväksytyn lisäbudjetin myötä. Tämä on hyvä ensi vuoden osalta.

Arvoisa puhemies! Puolustuskyvyn rakentaminen on pitkäjänteistä työtä. Siksi on hyvä, että olemme puolustuspolitiikassa onnistuneet yleensä löytämään yhteisymmärrystä ja yhteistä näkemystä ja jatkuvuutta tässä salissa. [Puhemies koputtaa] Tällaisina aikoina se erityisesti korostuu, ja haluan tästä hyvästä yhteistyöstä kiittää eduskuntaa ja edustajia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset myös ministerille. — Jaahas, näyttää siltä, että on halukkuutta debatoita. — Aloitetaan puolustusvaliokunnan varapuheenjohtajasta. Edustaja Ronkainen, olkaa hyvä.

12.13 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Minä haluan kiittää ministeriä HX-hankkeen maaliin viemisestä — erittäin selkärankaista toimintaa. Tämä oli tärkeä hanke Suomelle. Soraääniäkin matkalla kuultiin, mutta ette antanut periksi, hyvä näin. Ja myöskin se, että Puolustusvoimien asiantuntijoita kuultiin vahvasti, on minun mielestäni tärkeää, koska se osaaminen on nimenomaan siellä.

Ilmastonmuutoksen torjunta näkyy aika vahvasti hallituksen talousarvioesityksessä, ja yksi Puolustusvoimien ilmastotoimi on tuo varusmiesten kasvisruokapäivä, pakollinen kasvisruokapäivä, jolloin sotilaskotien roskikset täyttyvät pitsapakkauksista ja kasvisruoan hävikki on valtava. Roskaruoka ei myöskään palvele varusmiesten saapumiserästä toiseen heikkenevää kuntotasoa. Kysyisin teiltä, arvoisa ministeri: onko tässä kokonais kuvassa mitään järkeä, torjutaanko tässä ilmastoa vai taloutta vai mitä? Minä en ainakaan näe henkilökohtaisesti tässä mitään järkeä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalli.

12.14 Eeva Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Kaikosta ja myös mietinnön antanutta valiokuntaa siitä, että ensi vuonnakin panostetaan voimakkaasti Suomen puolustukseen. Tällä esitetyllä rahoitustasolla tosiaan voidaan varmistaa strategisten hankintojen ohella maanpuolustuksen ja puolustusjärjestelmän ylläpito ja kehittäminen kokonaisuudessaan, aivan kuten valiokuntakin toteaa, ja huolehtia siten Suomen puolustuskyvystä kaikissa oloissa.

Kysyisin ministeriltä — lähtisin tavallaan ehkä siitä kaikkein perustavinta laatua olevasta kysymyksestä — maanpuolustustahdosta. Suomalaisten maanpuolustustahto on perinteisesti ollut kansainvälisesti vertaillen korkealla tasolla, ja viime vuosien kyselyt ovat osoittaneet kansalaisten näkemyksissä ehkä pientä liikettä suuntaan ja toiseen. Onkin tärkeää, että tätä asiaa seurataan säännöllisesti. Arvoisa ministeri, millä toimin varmistamme suomalaisten maanpuolustustahdon pysymisen korkealla tasolla myös jatkossa ja etenkin tuemme sitä, että aivan tuoreimpien kyselyjen [Puhemies koputtaa] pieni nousu ylöspäin jatkuisi ja vahvistuisi entisestään?

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

12.15 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelman mukaan samoin kuin tasan vuosi sitten tehdyn budjettipäätöksen mukaan eduskunta edellytti tällaisessa HX-hankkeessa sitä, että Hornet-kalusto korvataan täysimääräisesti sotilaallisen suorituskykynsä osalta ja tämä nimenomaan myöskin suhteellisesti. Te ministerinä kerroitte juuri äsken, että tämä F-35 osoittautui ehdottomasti tässä suhteessa parhaimmaksi, ja meillä on myöskin puolustusministeriön antama tieto ja ymmärrys siitä, että itse asiassa tämä Hornet-kaluston täysimääräisyys ylitettiin 15 prosentilla tällä F-35-hankkeella. Se tarkoittaisi ehkä sitä — ja sitä kysyn ministeriltä — että tämä Hornet-kaluston täysimääräisyys olisi ehkä voitu itse asiassa tyydyttää 50—54 F-35:llä, mikä tuottaisi säästöä 1,2 tai 1,5 miljardia euroa riippuen nyt siitä hävittäjien määrästä. Olisiko tämä eduskunnan ja hallitusohjelmassa oleva edellytys pystytty täyttämään itse asiassa pienemmällä lukumäärällä näitä F-35-hävittäjiä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Sankelo.

12.17 Janne Sankelo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaankin erinomaista, että hävittäjähanke on saatu eteenpäin poliittisen yksimielisyyden vallitessa ja 64 ympäristöystävällistä hävittäjää kaartaa pian Suomen taivaalla. Suorituskyky pysyy ja paranee.

Muutenkin tämä puolustusministeriön sektori vaikuttaa hyvin seesteiseltä. On tärkeää huolehtia myös vapaaehtoisesta maanpuolustustyöstä, joka myös on tärkeä kehityskohde.

Valtiovarainvaliokunta esittää 200 000:ta euroa Ilmavoimien lentotoimintaharjoitukseen Kauhavan lentokentälle vuodeksi 2022, ja toiminta Kauhavalla siis jatkuu. Kun olen Ilmavoimien edustajien kanssa käynyt keskustelua, niin tämän Kauhavan kentän kunto on senkaltainen, että tämä pinnoite tarvitsee nyt pian toimenpiteitä. Kun arvio kestokyvystä on pari kolme vuotta, niin kysyisin: onko puolustusministeriöllä [Puhemies koputtaa] näkemyksiä tähän liittyen? Kentänhän omistaa yksityinen toimija tällä hetkellä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Puisto.

12.18 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset alkuun tosiaan hyvästä HX-hävittäjähankintapäätöksestä.

Mutta kysyisin tästä EU-puolesta. Vaikka EU:lla on kansallisella tasolla merkittäviä suorituskykyjä, sotilaallisesti EU on alisuorittaja, varsinkin brexitin myötä, jolloin nimenomaan lähti eniten tätä suorituskykyä pois. Nyt tietysti puolustuksen suorituskykyjen kehittäminen kannattaa yhteisestikin. Otitte esiin muun muassa korkean teknologian haasteet, ja mieleen tulee myös esimerkiksi hybridiuhat ja huoltovarmuus. Mutta kysyisin nyt: kun Ranskan puheenjohtajuuskausi lähestyy nyt vuodenvaihteessa, niin mihin suuntaan te näette Ranskan nyt lähtevän viemään tätä asetelmaa? Nato on kuitenkin EU-maista suurimmalla osalla se varsinainen puolustusratkaisu, ja tässäkin täytyy tietysti ajatella ja välttää päällekkäisyyttä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Könttä.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

12.19 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! Täytyy yhtyä valiokunnan varapuheenjohtajan kiitoksiin päätöksistä, joita puolustusministeriö ja puolustusministeri ovat tehneet, mutta kyllä meillä valiokunnassakin on ollut oikeastaan vain yksi puolue, Suomi-puolue, joka on hoitanut näitä yhteisiä puolustusasioita eteenpäin, ja tämä on pienelle kansakunnalle äärettömän tärkeä asia. On hankittu laivue, on hoidettu hävittäjähanke ja on panostettu Puolustusvoimiin ennätyksellisen paljon. Kun ministeriltä ja ministeriöltä olen pyytänyt, että voitaisiinko tähän epäkohtaan puuttua, niin ministeri on vastannut, että toimitaan näin. Kun valiokunta on pyytänyt selvityksiä tai kiinnittänyt huomiota johonkin epäkohtaan, niin ministeri on vastannut, että huomioidaan, toteutetaan. Tämä on ollut äärettömän jämäkkä linja ja puolustusmyönteinen linja, ja tällä linjalla kannattaakin pysyä. Ministeriltä haluan kysyä nyt, kun meillä on Merivoimat ja Ilmavoimat hoidettu: minkälaisia kehitystarpeita on seuraavaksi Maavoimiin ja kenties kyberiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harjanne.

12.20 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitokset ministerille hyvästä työstä myös täältä. Vuosi lähenee loppuaan, ja se on ollut puolustukselle, puolustuspolitiikalle, menestyksenkäs. Nyt viimeisimpänä ovat tosiaan nämä HX-hankinnat.

Alkuun täytyy edustaja Ronkaiselle todeta, että kasvisruoan lisääminen Puolustusvoimissa paitsi on ilmasto- ja ympäristöteko kyllä myös tukee huoltovarmuutta. Meidän täytyy olla kestäväällä pohjalla siltäkin osin. Ja omat kokemukseni Puolustusvoimien harjoituksista, missä olen ollut mukana, ovat, että se ruoka on ollut erinomaista ja se on käynyt oikein hyvin kaupaksi. Suomessa tuotetaan monenlaisia kasviproteiineja, ja se on aikamoinen kasvuala myös, tukee siis siinäkin.

Mutta tähän HX:ään. Siihen liittyy tämä teollinen yhteistyö, josta sopimus on sitten tarkoitus solmia käsittääkseni Lockheed Martinin ja Pratt & Whitneyn kanssa tarkemmin. Tässä muistaakseni 6 000:ta henkilötyövuotta oli arvioitu, mutta millä aikataululla tämä käytännössä etenee, olisin ministeriltä kysynyt.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Yrttiaho.

12.21 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän HX-hankinnan tai F-35-kaupan hintaan liittyviä huomioita ja kysymys ministerille:

Perjantaisen tiedotustilaisuuden ja Puolustusvoimien ja valtioneuvoston tiedotuksen pohjaltahan saattoi päätyä, niin kuin osa mediasta päätyi, hiukan virheellisiinkin käsityksiin tästä lopullisesta hinnasta, mutta niin kuin tässä esittelypuheenvuorossakin kuulumme, kyllä tässä käytetään vähintään se tilausvaltuuden mukainen 10 miljardia. Sitten päälle tulevat tällä tietoa vähintään noin 1,37 miljardin indeksikorotukset, ostovoimakorjaukset ja sitten vielä valuuttakurssimuutokset. Tietysti näitten indeksien osalta seurataan kustannuskehitystä, ja kauppahinnan ollessa näinkin korkea pienikin muutos indeksien prosenteissa merkitsee valtionvaroissa aika paljon.

Varsinainen ongelmahan tässä ovat elinkaarikulut, [Puhemies koputtaa] joihin Yhdysvaltain GAO ja Suomen VTV ovat kiinnittäneet huomiota, ja niistä olisin kysynyt: miten

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

nämä aiotaan laskea ja varmistaa tulevaisuudessa? [Puhemies: Nyt kiinnitän huomiota ajan ylitykseen!] On ilmeistä, että nyt esillä ollut 250 miljoonaa ei tule riittämään.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Aika ei riitä. — Ledamot Adlercreutz.

12.23 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag vill också tacka försvarsministern för ett gott arbete och ett gott samarbete med försvarsutskottet.

On hieno asia, että tämä HX-hanke saatiin laajassa yhteisymmärryksessä maaliin, ja hyvästä prosessista kertoo myöskin se, että kaikki viisi hakijaa olivat mukana loppumetreillä, eli hekin pitivät tätä hyvänä hankintana, läpinäkyvänä prosessina ja objektiivisena arviona. Vaikka soraääniä onkin kuulunut jonkun verran, niin on sanottava sekin, että jos oli paikalla, kun näitä vertailutietoja esitettiin, niin sen pohjalta ei voi päätyä muuhun lopputulokseen kuin siihen, mihin päädyttiin. Se on kaikin puolin tasapainoinen ja hyvä lopputulos ja hyvä esitys, ja on hyvä, että mitä ilmeisimmin saatiin se myöskin varsin kilpailukykyiseen hintaan.

Haluaisin kuitenkin nostaa esille toisen asian: Varusmiesten määrä laskee koko ajan, ja huomaa, että nyt on käynnistetty toimenpiteitä, joilla yritetään saada niin kuin reuna-alueella olevat jatkamaan varusmiespalveluansa, [Puhemies koputtaa] löytää toimia ja tehtäviä myös heille varusmiespalvelun sisällä. Haluaisin hieman kuulla, miten tämä asia etenee.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

12.24 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Ronkai-selle: Tuo Leijona Catering, joka vastaa varusmiesten ruokailusta, otti vuonna 2018 käyttöön mallin, jossa — jos nyt oikein sen muistan — on kaksi kasvisruoka-ateriaa viikossa, mutta kun se ei ole päivän ainoa ateria, niin päivän aikana saa muutakin kuin kasvisruokaa, eliikka varsinaista kasvisruokapäivää ei ole ollut. Sellaista, että vain kasvisruokaa tarjolla, ei muistini mukaan ole. Tällä nyt on menty ja ymmärtääkseni sillä nyt kuitenkin kohtuullisesti on pärjailty. [Mikko Savola: Kunhan on kotimaista kasvisruokaa!] — Myös tämä kotimaisuusaste on sellainen, mitä olemme korottamassa. Olen tätä edellyttänyt, että oma-varaisuusasteen täytyy olla korkeampi.

Edustaja Kalli, maanpuolustustahto, millä varmistetaan korkea maanpuolustustahto jatkossakin: Nythän tuli tuore tutkimus, jonka mukaan se on jälleen nousussa, mikä oli erittäin tärkeä uutinen. Minä sanoisin, että asevelvollisuuskomitean ehdotukset tukevat sitä. Kun saadaan nostettua varusmiespalveluksen kävijämäärää, saadaan koko ikäluokka paremmin mukaan tähän. Minä uskon, että nämä ja muut ehdotukset voisivat auttaa, ja uskon, että ne auttavat ja edistävät myös maanpuolustustahtoa.

Edustaja Kiljusen kysymys: Sanoisin näin, että kun meillä on pinta-alaltaan iso maa tällä sijainnilla, niin kyllä me tarvitaan sen mittaluokan määrä näitä koneita, mitä on. Laadulla ei voi täysin korvata määrää, vaikka molemmat ovat tärkeitä, sekä laatu että määrä. Tuota mittaluokkaa sen pitää olla, mikä nyt tilattiin.

Edustaja Sankelo, Kauhavan kentän suhteen: Ilmavoimien kannalta on tietysti parempi, mitä enemmän meillä on toimivia lentokenttiä tässä maassa, joihin me voidaan tarvittaessa tukeutua. Operatiivista käyttöä Ilmavoimilla viime vuosina on siellä ollut aika vähän, mut-

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

ta pidän sinänsä hyvänä, että eduskuntakin tässä auttaa, että sitä saadaan ylläpidettyä, pidettyä käytössä. Tästä kannattaa jatkaa keskustelua Ilmavoimien kanssa. Erityistä rahoitusta Puolustusvoimilla ei ole investointeihin tuolla saralla ainakaan toistaiseksi.

Edustaja Puisto kysyi Ranskan suunnasta. Kyllähän Ranska on painottanut paljon tätä strategista autonomiaa, että Euroopan pitää ottaa itse enemmän vastuuta omasta puolustuksestaan, ja se pitää vain yhteensovittaa sen realiteetin kanssa, että suurin osa EU-jäsenmaista on myöskin Naton jäsenmaita. Uskon, että otamme ensi keväänä askelia siihen suuntaan, millä EU-yhteistyötä puolustuksessa tullaan vahvistamaan.

Edustaja Kõnttä: Maavoimilla tarpeet ovat erityisesti ensi vuosikymmenelle, ja siihen pitää alkaa pikkuhiljaa valmistautumaan. Kyberiin panostetaan vuosi vuodelta enemmän.

Edustaja Harjanne: tuo 6 000 henkilötyövuotta, jos oikein muistan, on arvio tämän vuosikymmenen aikana toteutuvasta määrästä.

Edustaja Yrttiaholle sanoisin, että Puolustusvoimilla itsellään on iso intressi katsoa, että se mahtuu niihin raameihin, siihen 254 miljoonaan, koska muualta ei ole rahaa luvattu Puolustusvoimille. Elikkä sen perään kyllä katsotaan aivan varmasti Puolustusvoimissa.

Ja edustaja Adlercreutz, varusmiesten määrä: [Puhemies koputtaa] tässäkin sanoisin, että tuon Kanervan komitean ehdotukset voisivat siinä auttaa, eli pitää lähteä siitä, että varusmiespalveluksen voisi suorittaa, vaikka fyysinen kunto ei ihan niin priimaa olisikaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Jatketaan vielä hetken aikaa debattia, eli V-painike ja ylösnousu, niin sitten onnistuu. — Edustaja Peltokangas.

12.28 **Mauri Peltokangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää ministeriä HX-hankkeen loppuunsaattamisesta. Erittäin isänmaallista ja jyvää toimintaa. Haluan myös, totta kai, kiittää puolustusvaliokuntaa hienosta työstä, ja näyttää siltä, että puolustuspolitiikka on sitä parasta koheesiopolitiikkaa. Olemme kaikki yhdessä sen hienon asian kanssa yksimielisinä. On puolustuksen kannalta erittäin tärkeää, että taivastamme piirtää suorituskykyinen kalusto, ja itse toivotankin Lockheed Martin F-35A Lightningin tervetulleeksi myöskin Kauhavalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Pelkonen.

12.28 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa todetaan, että henkilöstön jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota ja Puolustusvoimien henkilöstöä lisätään noin 100 henkilöllä hallituskaudella. Puolustusvaliokunta on kuitenkin todennut, etteivät sen paremmin hallitusohjelman henkilöstölisäykset kuin määräaikaisten sopimussotilaiden palkkaaminen riitä vastaamaan Puolustusvoimien henkilöstöhaasteisiin, ja huolta on kannettu jo pitkään myös henkilöstön jaksamisesta. Kysyisin ministerin näkemystä näihin asioihin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkinen.

12.29 **Riitta Mäkinen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt, edustaja Mäkinen, mikrofoni vielä päälle.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

No nyt, arvoisa puhemies! Pahoittelut. — Ensiksi on todettava, että olen erittäin ylpeä siitä, että meillä on nyt hallitus, joka panostaa historiallisesti suomalaiseen maanpuolustukseen, ja lämpimät kiitokset myös ministerille erinomaisesta työstä. Mitä näihin HX-hankintoihin tulee, koko hankintaprosessi ja lopputulos ovat sellaisia, joihin voi olla erittäin tyytyväinen.

Tässä erinomaisella tavalla edustaja Pelkonen nosti esille tämän henkilöstön työhyvinvoinnin, ja tämä on oikeastaan asia, mihin on syytä kiinnittää huomiota tämän materiaallisen valmiuden ohella. Se on aivan keskeisen tärkeä kysymys etenkin nyt, kun nämä maanpuolustuksen toimintaympäristömuutokset johtuvat toiminnan tehostaminen ja uudet valmiudelliset järjestelyt toteutetaan samalla henkilöstöllä, jolla jo nykyään koulutetaan varusmiehistö ja reserviläiset. Mitkä ovat niitä konkreettisia toimia, joilla tästä työhyvinvoinnista aidosti pidetään huolta kaiken tämän keskellä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kettunen.

12.30 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Suomea ei uhkaa sotilaallinen kriisi, mutta toimintaympäristömme on vaikeasti ennakoitava. Tämä hallitus on kuitenkin panostanut voimakkaasti puolustukseen. Siitä kiitos tälle jämäkälle linjalle, mitä edustaja Könttä toi esille, ja jämäkän linjan takana on jämäkkä puolustusministeri.

Puolustuksemme ytimessä on hyvin koulutettu ja harjoitettu reservi. Reservin koulutuksella ja kertausharjoituksilla on suuri merkitys reservin kenttäkelpoisuuden ylläpitämisessä ja kehityksessä. Kertausharjoituksiin on lisätty taloudellisia resursseja kuluvalle vaalikaudella, mutta tämä pandemia nyt on vaikuttanut siihen, että kertausharjoitusten määrät saadaan saavutettua. Kysyisin: onko saatu näistä semmoisia uusia oppeja, joita voidaan hyödyntää kertausharjoitusten suunnittelussa tulevaisuudessa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

12.31 Jani Mäkelä ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy tästä F-35-hankinnasta sanoa se, että kyllä siinä todennäköisesti päädyttiin siihen ratkaisuun, joka kestää pisimpään lennossa sekä elinkaaren että ilmatorjunnan paineessa, eli siinä mielessä oikea ratkaisu. Jos se hinta hirvittää, niin siihenkin löytyy ratkaisu: Tuo 250 miljoonaa on vain puolet Yle-verosta. Paljon mieluummin minä sitä rahaa hävittäjäverona maksaisin kuin Yle-verona.

Vaikka Puolustusvoimat toimii kansallisella tasolla kiitosta ansaitsevalla tavalla, tämä kansainvälinen toiminta hieman herättää kysymyksiä, eli se, onko Afganistanista nyt opittu. Kun lähdettiin mukaan sinne USA:n takapihan sotaan aikanaan ja kun USA siinä sodassa epäonnistui ja tuli takaisin häntä koipien välissä, niin mekin lensimme sieltä evakuoitilentoillamme mukana satoja pakolaisia. Nyt kuitenkin vaikkapa Malissa ollaan laajentamassa operaatiota nyt sitten Ranskan takapihan sodan tukemiseen. Mikä takaa sen, ettei sieltä muutaman vuoden kuluttua tehdä taas uusia evakuointilentoja? Onko tästä kyseeseen hankkeeseen lähtemisestä vastaavaa hyötyä Suomen puolustuksen kannalta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Savola.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

12.33 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pandemia, virka-apu, selonteot, Afganistanin kriisi, sieltä suomalaisten kotiuttaminen, HX-hanke — herra ministeri, te olette tehnyt hyvää työtä. Kaikissa näissä on onnistuttu, ja puolustusministeriö ja Puolustusvoimat ovat toimineet hyvin — kiitos siitä.

Tämä hallitus huolehtii maanpuolustuksesta varusmiespalveluksen osalta — kertausharjoitusten määrä on lähes 20 000 ensi vuodenkin budjetissa — kyberturvallisuuteen panostetaan, mikä täällä jo kuultiin, ja nämä hankinnat henkilöstönkin suhteen. Vaikka siellä tietysti jaksamispaineita aina on, niin siitäkin huolehditaan. Tämä on hyvää kuultavaa ja hyvää politiikkaa, joka yhteistyössä vielä eri puolueiden kesken, myös opposition suuntaan, tehdään.

Haluan myös kiittää tästä Kauhavan 200 000:sta, minkä valiokunta myönsi. [Puhemies koputtaa] Se on huoltovarmuuden kannalta keskeistä, että nämä kentät voivat meillä olla toiminnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Soinikoski.

12.34 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä yhdyn kiitoksiin HX-hankkeen loppuun saattamisesta.

Turvallisuuden uhkakuvat ovat muuttuneet huimasti viime vuosikymmenten aikana. Vaara ei vaani enää pelkästään rajalla vaan myös verkossa hybridivaikuttamisena ja ympäristöuhkina. Yhteistä näille kaikille turvallisuusuhille on se, että ne ovat samaan aikaan sekä globaaleja että paikallisia. Ilmastonmuutos on tästä hyvä esimerkki. Se on globaali uhka, jolla on merkittäviä paikallisia vaikutuksia — varoittavana esimerkkinä viime kesän tulvat Keski-Euroopassa ja Ruotsissa, joissa oli myös kuolonuhreja.

Myös suomalaiset pitävät ilmastonmuutosta yhtenä suurimpana tulevaisuuden turvallisuusuhista. Evan tekemän kyselyn mukaan jopa 76 prosenttia suomalaisista pitää ilmaston lämpenemistä hyvin suurena tai melko suurena uhkana Suomelle. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat luontokato, sään ääri-ilmiöt, metsäpalot ja tulvat ovat turvallisuusuhkia, joihin pitää varautua. Kysyisinkin puolustusministeriltä: miten puolustusministeriö varautuu erilaisiin ilmastonmuutoksen aiheuttamiin ympäristöuhkiin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja valtiovarainvaliokunnan vastaavan jaoston puheenjohtaja, edustaja Vähämäki.

12.35 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Pohdin asiaa valtiontalouden kannalta, näitä hävittäjähankintoja sekä Laivue 2020 -hankintoja, ja todellakin näissä aiemmissa mietinnöissä todettiin, että näiden maksujen, etappimaksujen ja ennakkomaksujen, takeeksi hävittäjähankinnan yhteydessä toimittajalta tullaan edellyttämään vakuuksia. Näin ilmeisesti todetaan — en ulkomuistista tätä muista, mutta jos tämän voisi vahvistaa. Jaostokäsittelyssä oltiin aika huolestuneita näistä hankinnoista ja oikeastaan indeksimenoista, kun indeksit puolustusteollisuudessa ovat juosseet nyt aika paljon nopeammin kuin yleiset kustannusindeksit, metallien hinnat ovat jopa tuplaantuneet. Pysykö muun muassa tämä Laivue 2020 -hankinta tämän tilausvaltuuden sisällä, ja miten tämän tulee käymään? Tämä on sellainen ehkä jopa vähän huolestuttava asia valtiontalouden kannalta.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Hoskonen.

12.36 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia myös omasta puolestani ministeri Kaikkoselle. Hän on tehnyt erinomaista työtä ja nimenomaan tyylikkäästi ja arvokkaasti ministerin tärkeän tehtävän huomioon ottaen.

Se, mitä luin valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä, tavallaan varmaan on ihan asiallinen huomio, että myös ilmastonmuutos tulee ottaa huomioon. Minä sanoisin, että paremmin-kin ilmapiirinmuutosta enemmän pelkään kuin tuota ilmastonmuutosta. Jos ilmapiiri tässä Suomen ympäristössä muuttuu hyvin rajusti, pakkasen puolelle, niin se vaikuttaa aivan varmasti Suomen turvallisuuteen enemmän kuin ilmastonmuutos ikinä.

Mutta tähän huoltovarmuuteen liittyen haluan ministeriltä kysyä: Kun nyt ollaan menossa aikaan, joka on todennäköisesti epävarmempaa, niin huoltovarmuuden merkitys on yhä korostuneempi ja varsinkin kalustonhuollon merkitys. Otetaan esimerkiksi vaikka niinkin yksinkertainen esimerkki kuin kuorma-autot: meillä on kotimainen kuorma-autonvalmistaja, mutta kun tuolla katselee Puolustusvoimien ajoneuvoja, niin kovin vähän siellä on suomalaisia kuorma-autoja. Eikö tässä voitaisi tehdä kotimainen ratkaisu, tukea kotimaista yritystä? Se osaa tehdä kuorma-autoja ja monia muita hyviä [Puhemies koputtaa] ajoneuvoja. Onko semmoinen vaihtoehto olemassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen Mari.

12.37 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tähän maanpuolustustahtoon, josta täällä jo kysyttiin aiemmin. Kuulun itse ja varmaan aika moni tässä salissa kuuluu siihen ikäpolveen, joka on vielä kuullut isovanhempien sotatarinoita, ja sitä kautta olemme saaneet kasvatettua maanpuolustustahtoa itseemme. Mutta nyt kun nämä sukupolvet alkavat olla jo poistuneita, niin millä tavoin voisimme pyrkiä kasvattamaan tätä jo vähän nuoremmille ikäpolville? On nimittäin niin, että kun sain olla mukana maanpuolustuskurssilla ja siellä internaattijaksolla tapasimme varusmiehiä, niin he itse toivat tämän esiin, että olisi ollut tavattoman kiva, että tästä maanpuolustuksesta ja Puolustusvoimien toiminnasta olisi kuullut jo koulussa. Nyt tiedän, että tämä komiteatyö ei esittänyt peruskouluihin mitään tällaista, mutta voisiko tällaista ajatella edistettävän ministerin toimesta siten, että nuoremmatkin sukupolvet pääsevät jo varsin varhaisessa vaiheessa kiinni Puolustusvoimiin ja sitä kautta maanpuolustustahtoon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kinnunen.

12.38 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suuret kiitokset ministeri Kaikkoselle suoraselkäisestä toiminnasta ja puolustusvaliokunnalle yksituumaisesta työstä.

Puolustuksemme tukipilareista tulee pitää huolta: asevelvollisuudesta, osaavasta reservistä, koko maan puolustamisesta, maanpuolustustahdosta ja kansallisesta yhtenäisyydestä. Jatkossa tullaan kehittämään paikallisjoukkoja, joissa reserviläisten osaaminen ja paikallistuntemus saadaan käyttöön. Paikallisjoukot ovat tärkeitä, jotta voimme puolustaa koko maata, ja uskon, että se osaltaan lisää intoa maanpuolustustoimintaan ja lisää myös maanpuolustustahtoa kunkin kotiseudulle, kun saa puolustaa sitä omaa kotiseutua. Kysyn ministeriltä: mitä toimia tällä saralla on luvassa jo ensi vuonna?

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rydman.

12.40 **Wille Rydman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Monissa Euroopan maissa, ei vähiten länsinaapurissamme, ajateltiin kylmän sodan päätyttyä ja Neuvostoliiton hajottua, että voimapolitiikan aika olisi ohi. Suomessa ei onneksi ajateltu näin. Täällä oltiin tietoisia, että suhdanteet voivat muuttuakin, ja niin ne valitettavasti ovat tehneet, koska läpi 2010-luvun ja nyt 2020-luvulle tultaessa jännitteet Euroopassa ovat valitettavasti jälleen kerran huolestuttavalla tavalla nousseet.

Suomen puolustuksen keskeinen rakennetekijä on nimenomaisesti mahdollisimman uskottava itsenäinen puolustuskky. Ja tässä yhteydessä haluan kiittää ministeriä, niin kuin monet muutkin kollegat täältä, siitä vastuullisesta työstä, minkä Suomi on tehnyt nyt, kun hävittäjähankkeessa on siirrytty eteenpäin. Tämä varmistaa sen, että Suomi ei ole sellainen heikosti kiinni oleva pala, jonka kasakka helposti ottaa irti, ja siinä te, arvoisa herra ministeri, olette tehnyt erinomaista työtä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kivisaari.

12.41 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Todella, näin maanpuolustushenkinen hallitus on panostanut voimakkaasti puolustukseen, ja tästä suuri kiitos puolustusministerille esikuntineen ja myös maanpuolustushenkiselle puolustusvaliokunnalle.

Kun ministeri on siellä aitiiossa, niin en malta olla esittämättä kysymystäni liittyen varusmieskuntoisuuteen. Ei ole salaisuus, että varusmiesten fyysinen kuntoisuus on vuosikymmenten aikana heikentynyt. Minun mielestäni se on puolustuksellinen ongelma. Se ei ole Puolustusvoimien syy, mutta Puolustusvoimat voi olla osa ratkaisua. Kysynkin: antaa ko tuleva budjetti riittävästi eväitä kohentaa varusmieskuntoa? Tarkoitän tällä esimerkiksi kantahenkilöstön liikunnallista osaamista [Puhemies koputtaa] tai liikunnallisia suorituspaikkoja varuskunta-alueella tai keinoja, joilla tulevien varusmiesten... [Janne Sankelo: Tärkeä kysymys!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä puolustusvaliokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Ronkainen, ja sen jälkeen kuulemme ministerin vastauksen.

12.42 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanpuolustuksen kehittäminen on pitkäjänteistä toimintaa. Edellisessä puheenvuorossani kiitin ministeri Kaikkosta HX-hankkeen maaliin saattamisesta, mutta pitänee muistaa myös se, että HX-hanke laitettiin käyntiin reilu kuusi vuotta sitten eli edellisen hallituksen aikana. Tässä edustaja Könttä piti hyvän puheenvuoron siitä, että meillä on yksi puolue puolustuksen saralla, ja näin sen pitää ollakin, se on ehdottomasti Suomen etu.

Itseäni huolestuttavat nämä ikäluokkien pienenemiset. Vaikka maanpuolustustahto on korkealla, tiedetään kuitenkin, että ikäluokat pienenevät ja samalla myöskin varusmieskoulutuksen suorittavien määrä vähenee. Parlamentaarinen komitea esitti kutsuntoja naisille, mistä voisi löytyä yksi sellainen mahdollisuus saada rekrytoitua lisää naisia varusmiespalvelukseen, mutta onko ministerillä tietoa, [Puhemies koputtaa] millä aikajänteellä [Puhemies: Nyt aikajänne päättyy!] tätä mahdollisesti päästäisiin toteuttamaan? — Kiitos.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja ministerin vastauksen jälkeen siirrymme puhujalistaan. — Olkaa hyvä.

12.44 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Paljonko myönnetään aikaa tähän?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Myönnetään aikaa 5 minuuttia.

Kiitos. Sitten ehtii näihin jossain määrin vastaamaan.

Edustajat Pelkonen ja Mäkinen kiinnittivät huomiota henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin. Sanoisin, että yksi erittäin tärkeä asia tässä on se, että tuo selonteko on nyt linjassa, että 500 uutta tehtävää, uutta työpaikkaa tulee Puolustusvoimiin tämän vuosikymmenen loppuun saakka. Se on yksi tärkeä avain. Sillä voi osaltaan tähän jaksamisasiaankin vaikuttaa. Sille on kyllä iso peruste myös lisääntynyt tehtävämäärä. Esimiestyöhön panostetaan entistä enemmän. Se on tärkeä asia, hyvä johtaminen ylipäätänsä — tärkeä aihe.

Edustaja Kettunen, sanoisin, että oppeja näistä poikkeusoloista, koronapoikkeusoloista, on saatu, mutta tilanne on vielä edelleen sen verran päällä, että johtopäätösten aika on vasta vähän myöhemmin.

Edustaja Mäkelä, Afganistanin asiasta on useampikin selvitys päällä. Päästään varmaan eduskunnassakin keskustelemaan niistä ensi kevätkaudella, kun selvitykset valmistuvat. Malista, niin kuin muistakin operaatioista, on hyötyä Suomen puolustuksen kannalta. Saa daan arvokasta ja aitoa kenttäkokemusta. Toisaalta ajattelen myös niin, että mitä vakaampi Afrikka, niin se on myös Euroopan etu.

Edustaja Soinikoski, puolustusministeriö ylipäättää totta kai varautuu kaikenlaisiin uhiin, myös erilaisten ympäristökatastrofien aiheuttamiin mahdollisiin uhiin ja siihen, mitä kaikkea niistä voi seurata. Kyllä nämä meillä suunnittelussa huomioidaan.

Edustaja Vähämäki, tämä HX-kauppa toteutetaan. Kun se tehdään Yhdysvaltain hallinnon kanssa, se on FMS-kauppa. Itse asiassa voisi olla hyvä, että valiokunnassa käytäisiin — jos ei ole käyty — vielä tarkemmin läpi, miten se käytännössä tulee menemään. Ehkä katsaus Laivue 2020 -hankkeeseen voisi myös olla paikallaan, koska se valitettavasti viivästyy alkuperäisestä suunnitelmasta. Mutta ehdottaisin sitä, että valiokunnassa käytäisiin nämä asiat tarkemmin läpi silloin, kun haluatte.

Edustaja Hoskonen, huoltovarmuus on hyvin tärkeä asia. Sitä painotettiin myös HX-hankkeessa yhtenä keskeisenä kriteerinä. Kotimaisissa hankinnoissa sitä huomioidaan silloin, kun se on kohtuudella mahdollista. Voi todeta, että Patria on äskettäin saanut merkittävän tilauksen sekä Suomesta että Latviasta, ja nyt aivan muutama päivä sitten tuli tieto, että myös Ruotsi on liittymässä tähän hankkeeseen mukaan, mikä on toki myöskin hyvä uutinen meidän teollisuudellemme.

Edustaja Rantanen, koulujärjestelmässä raapaistaan asevelvollisuusasioita. Yhdeksänellä luokalla on Intti tutuksi -kampanja. Se, tuleeko jotain enemmän, ei ole vain puolustusministeriön asia, vaan sitä täytyy muitten hallinnonalojen kanssa yhdessä miettiä. Mutta kutsunnat — jos ja kun ne tulevat koko ikäluokalle — totta kai vastaavat osaltaan myös tähän kysymykseen. Niissä kerrotaan kaikille meidän maanpuolustuksen perusasioista.

Edustaja Kinnunen, paikallisjoukkouudistus on keskeinen uudistus. Se lähtee liikkeelle. Voisi sanoa, että ensi vuonna aloitellaan, mutta vie kyllä koko vuosikymmenen, että päästään tähän muutokseen. Paikallisuudella, paikallisjoukoilla tulee olemaan yhä keskeisem-

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

pi osa meidän puolustuksessamme, ja siinä otetaan myös kokonaisturvallisuus elikkä muu viranomaistoiminta huomioon. Tulevaisuudessa suurin osa reserviläisistä tullaan sijoittamaan juurikin paikallisjoukkoihin. Eli aloitellaan, mutta tässä menee kyllä aikaa. Puolustusvoimien laiva kääntyy tässä suhteessa hitaasti. Toki se liikkuu nopeasti silloin, kun tarvitaan.

Edustaja Kivisaari, varusmieskuntoisuus on tärkeä kysymys. Itse asiassa tänään juuri-kin julkaistiin tutkimus varusmiesten ja nuorten fyysisestä hyvinvoinnista ylipäättänsä. Tämä on itse asiassa tämän päivän uutisia. Ja kyllä ne käyrät näyttävät huonoilta. Kunto menee kaikilla nuorilla alaspäin. Voi olla, että korona vielä lisää tätä tilannetta. Tähän on suhtauduttava vakavasti. Näkisin, että ehkä se harrastetakuu, mitä tällä vaalikaudella on lähdetty nyt kokeilemaan, auttaisi nuoria löytämään oman liikuntaharrastuksen. Se, että olisi lähiliikuntapaikkoja lähellä, jotta harrastaminen olisi edullista, jotta jokainen voisi löytää jonkun lajin itselleen, olisi iso avain. Sillä olisi merkitystä paitsi maanpuolustukselle myös koko meidän yhteiskunnallemme ja kaikkien hyvinvoinnille. Tämä on mielestäni kyllä hyvin tärkeä kysymys.

Edustaja ja valiokunnan varapuheenjohtaja Ronkainen kysyi vielä ikäluokkien pienene- misestä. Itse asiassa se ongelma realisoituu enemmän vasta ensi vuosikymmenellä. Itse asiassa tämä vuosikymmen mennään vielä aika tasaista, hetken aikaa jopa vähän nousevaa-kin. Syntyvyyden lasku alkaa iskeä päälle varusmiesikäluokissa vasta ensi vuosikymme- nellä, mutta silloin se tulee. Sitä voi osaltaan paikata se, jos saadaan enemmän naisia suo- rittamaan armeija. Itse asiassa tässä suhteessa tänä vuonna on lyöty ennätyksiä, eli se ihan aidosti voisi olla ainakin yksi vastaus tähän.

Ja yhteiskutsunnat koko ikäluokalle: En osaa vielä vuotta sanoa, mutta suunnittelu ja valmistelu laitetaan liikkeelle heti. Se on iso uudistus. Mennee pari kolme vuotta, että se saadaan käytäntöön.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja nyt siirrymme tosiaan puhujalis- taan. Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

12.49 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi on maa, joka on puolusta- misen arvoinen. Hallitus panostaa ministeri Kaikkosen johdolla maamme puolustukseen historiallisen suurella puolustusbudjetilla. Toimintaa kehitetään niin maalla, merellä kuin ilmassa. Tuoreimpana osoituksena on hävittäjähankkeen loppuunvieminen — onnittelut siitä! Hankkeen aikataulusta on syytä pitää mahdollisuuksien mukaan kiinni. Vapaa isän- maa ja turvallinen Suomi ei ole tullut ja kehittynyt itsestään, eikä se itsestään myöskään py- sy.

Arvoisa puhemies! Puolustuksemme tukipilareita ovat aikaansa seuraava yleinen ase- velvollisuus, hyvin koulutettu ja säännöllisesti harjoitteleva reservi, koko maan puolusta- minen, korkea maanpuolustustahto ja kansallinen yhtenäisyys. Näitä tukipilareita on syytä pitää yllä ja vahvistaa. Hallitus on päättänyt Rauman telakalta tilata monitoimikorvetteja, ja nyt budjetissa on huomioitu, että Puolustusvoimiin perustetaan 100 uutta tehtävää. Uu- det tehtävät jakaantuvat lähes kaikkiin Puolustusvoimien organisaatioihin ja alueellisesti ympäri Suomen. Puolustuselonteko linjasi, että Puolustusvoimien henkilöstön määrää tu- lee lisätä asteittain 500 henkilötyövuodella, ja sitä kohti ollaan nyt matkalla. On hyvä, että henkilöstövoimavaroja keskitetään nimenomaan ydintoimintoihin, toimintavalmiuden yl- läpitämiseen, asevelvollisten kouluttamiseen ja uusien suorituskkyjen ylläpidon ja kehit-

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

tämisen tehtäviin. Neljännessä lisätalousarviossa varattiin sopimussotilaiden palkkaamiseen reilut 2 miljoonaa euroa. Nuorille varusmiesjohtajille tämä on hieno mahdollisuus jatkaa palvelusta sopimussotilaana varusmiespalveluksen jatkoksi.

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt tehostaa reservin koulutusta. Halutaan vahvistaa vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta ja omatoimista osaamista, kuten ampumaharjoittelun mahdollisuuksia. Puolustusvoimien sodanajan joukot jaetaan jatkossa käyttöperiaatteen mukaan operatiivisiin joukkoihin ja paikallisjoukkoihin. Paikallisjoukot tuovat maanpuolustuksen lähelle, kotiseudulle. Maanpuolustustahito korostuu tänä aikana, kun sodan ja rauhan raja on hämärtynyt ja laaja-alainen vaikuttaminen lisääntynyt. Kyberpuolustuksen merkitys kasvaa koko ajan. Tähän tulee satsata, niin kuin onkin tehty.

Arvoisa puhemies! Suomea ei uhkaa sotilaallinen kriisi juuri nyt, mutta meidän täytyy pitää huolta puolustuksestamme ja kansallisesta yhtenäisyydestä. Tähän tarvitaan yksimielisyyttä. Jokainen voi olla omalla työllään maanpuolustaja niin Puolustusvoimien tehtävissä kuin vapaaehtoisessa maanpuolustustyössä, mutta se on myös isänmaanrakkautta, rakkautta kotiseutuun, ahkeruutta, luotettavaa puhetta yhteiskunnasta ja yhteen hiileen puhaltamista. Pidän Intti tutuksi -kampanjaa todella hyvänä avauksena. Pidetään Suomi sellaisena maana, joka on kaikkien täällä asuvien mielestä puolustamisen arvoinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kettunen.

12.53 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Suomi on maista parhain ja aina puolustamisen arvoinen. Meidän sukupolviemme on pidettävä huolta siitä, että tulevaisuuden Suomessa jokainen voi tuntea kuuluvansa mukaan ja että jokaisen panos on tärkeä ja tarpeellinen. Olemme menneille sukupolville velkaa sen, että huolehdimme parhaamme mukaan siitä Suomesta, minkä he ovat pelastaneet meille vaikeina aikoina.

Puhemies! Kokonaisuudessaan hallitus panostaa puolustukseen merkittäviä määriä, niin kuin tässä keskustelun aikana on tullut ilmi. Kiitän hallitusta, kiitän myös valiokuntaa ja totta kai jämäkkää puolustusministeri Kaikkosta tästä. On ensisijaisen tärkeää, että hallitus vahvistaa Suomen puolustusta asianmukaisesti. Hallinnonalan rahoituksella pystytään huolehtimaan strategisten hankintojen ohella maanpuolustuksen ja puolustusjärjestelmän muiden osien ylläpidosta ja kehittämisestä. Kotimainen puolustus- ja ilmailuteollisuus mahdollistaa sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja maanpuolustuksen toimintakyvyn. Teollinen yhteistyö tulee siten edelleen sisällyttää materiaalihankintoihin aina, kun se on mahdollista. Lisäksi kotimaisen teollisuuden kannattavan toiminnan turvaamiseksi on tärkeää edistää yritysten vientimahdollisuuksia ja verkottumista.

Arvoisa puhemies! Puolustusvoimat ei olisi toimiva kokonaisuus ilman sen vahvaa selkärankaa. Suomalainen reservi on hyvin koulutettua, ja osaamisen ylläpitämisestä on pidettävä kiinni. Reservin koulutuksella ja kertausharjoituksilla on suuri merkitys reservin kenttäkelpoisuuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Reservin koulutusta pyritään tehostamaan kehittämällä eri harjoitusmuotoja, kertausharjoituksia, vapaaehtoisia harjoituksia, vapaaehtoista maanpuolustuskoulutusta ja omatoimista osaamista, kuten ampumaharjoittelumahdollisuuksia. Kertausharjoitusten määrää on ollut tarkoitus nostaa asteittain vuosina 20—23. Tarkoitukseen on kohdennettu hallitusohjelmassa yhteensä puolentoista miljoonan euron lisämääräraha. Vuosina 20—21 kertausharjoitusten rahoitusta on korotettu yhteensä 1,3 miljoonalla eurolla. Ensi vuonna, 22, koulutettavien reserviläisten tavoitetaso

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

19 300 reserviläistä pidetään vuoden 21 korotetulla tasolla, ja tähän voidaan olla tyytyväisiä. Toivottavasti tämä pandemia nyt ei sotke tätä kertausharjoitusten toimintaa.

Vapaaehtoisilla maanpuolustusjärjestöillä on yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta tärkeä rooli. Maanpuolustusjärjestöjen aktiivinen toiminta reserviläisten kenttäkelpoisuuden ja maanpuolustustahdon ylläpidossa on merkityksellistä kansallisen puolustuksen suorituskyvyn näkökulmasta, ja tälle momentillehan esitetään 4,9:ää miljoonaa euroa. Suuri osa tästä määrärahasta, 4,6 miljoonaa euroa, osoitetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle. Vapaaehtoiset maanpuolustusjärjestöt tekevät tärkeää työtä puolustuksemme eteen.

Puhemies! Tähän vielä lopuksi: Valiokunnan mietinnöstä täytyy iloita. Valiokuntakin on ollut tyytyväinen siihen, sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitarpeeseen liittyvät ongelmat nyt on tiedostettu ja hallitus on täydentänyt momentin perusteluja siten, että määrärahaa saa käyttää myös tähän mainittuun toimintaan. Tarkoitukseen on käytettävissä 120 000 euroa ensi vuonna. Tähänhän puolustusvaliokuntakin otti kantaa, ja se on tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä otettu huomioon. Tästä voidaan olla tyytyväisiä, mutta jatkossahan nämä tukitoimet tulisi kuulua sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle, ja tästä on hyvä sitten käydä keskustelua tulevaisuudessa, että ne sinne myös menevät.

Täällä on käytetty hyviä, ansiokkaita puheenvuoroja. Edustaja Kivisaareltä todella tärkeä nosto sen suhteen, että varusmiesten kuntoon pitää kiinnittää huomiota ja Puolustusvoimat voivat olla tässä ratkaisu. Tulevaisuudessa Puolustusvoimat voisi olla vaikka maan suurin kuntokoulu ja etsiä ratkaisuja siihen, että meidän miehet ja naiset saavat asianmukaisen koulutuksen myös kuntoiluunkin liittyviin tarpeisiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Laukkanen poissa. — Edustaja Sankelo.

12.59 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Oikein tulee juhlava ja isänmaallinen tunne näitä puheita kuunnellessa. Uskon, että arvostamallani ministerilläkin on samanlainen olo näitten puheenvuorojen jälkeen. Toivottavasti pystytään tyyli säilyttämään.

Ensinnäkin kiitän ministeriä vastauksesta tähän Kauhavan lentokenttäasiaan liittyen. On hyvä, että myös poliittinen keskustelu tämän kentän käytön ympärillä jatkuu ja mietitään sitten, mitä asioita mahdollisesti puolustusministeriönkin suunnalta voitaisiin tehdä.

Mutta sitten vielä muutama huomio, jotka kumpuavat tästä hävittäjähankinnasta. Siis Suomihan tekee turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä ja -kumppanuutta moneen suuntaan: Pohjoismaiden kanssa, Euroopan unionin kanssa ja myös Nato-yhteistyön puitteissa sekä myös kahdenvälisesti Yhdysvaltojen ja Britannian kanssa. Ja nyt kun ollaan saatu hankinnat eteenpäin, niin monethan pohtivat sitä, mitä merkitystä näillä hankinnoilla voisi olla sitten erilaisissa turvallisuuskumppanuuksissa tulevaisuudessa. Omasta mielestäni tämä kokonaisuus mahdollistaa esimerkiksi kahdenvälisen kumppanuuden syventämisen Yhdysvaltojen suuntaan, ja olisi mielenkiintoista kuulla vielä tässä keskustelun lomassa puolustusministerinkin arvioita siitä, mitä nämä hankinnat merkitsevät sitten turvallisuusyhteistyön osalta vuonna 22 ja siitä ehkä vähän eteenpäinkin.

Toinen asia, arvoisa puhemies, kun tässä vähän käyn sektorin eri asioita läpi: Tämä seuraava huomioni liittyy enemmän kyllä tuonne ulkoministeriön suuntaan, mutta korostan nyt yhtä asiaa. Nimittäin Suomestahan on viety erilaista puolustusmateriaalia, tehty kaup-

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

poja, eri maiden kanssa. Ja kyllä minä lähtisin siitä, että jos Suomesta myydään virallisilla sopimuksilla ja kumppanuuksilla erilaista teknologiaa ja suorituskkyä, niin kyllä Suomen pitää olla luotettava kumppani myös koko sen aikavälin, jonka nämä materiaalit ovat käytössä. Siis kyllähän nyt on sellainen tilanne, että meillä ovat vientiluvat muutamiin kohdemaan haastavassa tilanteessa, ja tämä ei ole kyllä Suomen kansainvälisen maineen kannalta hyvä asia. Toivoisinkin, että puolustusministeri, joka ansiokkaasti tekee työtä monilla sektoreilla, voisi vähän paimennella tämän asian perään, koska tämä on kiusallinenkin asia Suomen osalta.

Arvoisa puhemies! Sitten mennään näitä sektoreita eteenpäin. Täällä hyvissä puheenvuoroissa tuotiin esille maanpuolustustahtoa. Sen ydin on koulutettu reservi ja vapaaehtoinen maanpuolustustyö, jotka muodostavat maanpuolustustahtoa toiminnallaan. Tässä varusmieskoulutus on toki se pohja, jolta sitten ponnistetaan eteenpäin, ja toivottavasti varusmiesten kuntoon kiinnitetään huomiota. Rapistumaan päinhän se taitaa olla.

Mutta yksi asia, joka tuli tässä jo vähän niin kuin osittain esille, ovat sitten vähän varhaisemmatkin vuodet. Nimittäin esimerkiksi perusopetuksessa, jossa olen itse toiminut opettajan tehtävissä toistakymmentä vuotta, esimerkiksi informaatiota Suomen Puolustusvoimista annetaan vasta yhdeksännellä luokalla yhteiskuntatiedon yhteydessä. Tulisi ehkä harkittavaksi se, että tietyllä tavalla tämmöisestä isänmaanrakkaudesta ja siihen liittyvistä positiivisista asioista — tämä nyt ei ole puolustusministerin sektorilla suoraan — perusopetuksessa ja opetussuunnitelmissa, tämäntyyppisistä asioista, nyt voisi antaa vähän semmoista pintatietoa jo varhaisemminkin vuosilla. Ei se tarkoita sitä, että siellä reserviä koulutettaisiin kakkosluokkalaisista, mutta kuitenkin kerrottaisiin, mitenkä Suomi varautuu erilaisiin tilanteisiin. Ei tässä olisi hullumpi ajatus tällaista kehitellä eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kiljunen, Kimmo.

13.04 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Minä pidän teitä kyllä jämäkkänä, ryhdikkäänä ja suoraselkäisenä, aivan kuten ministeri Kaikkosta täällä on pidetty; meillä on siinä konsensusasia, ja arvostan sitä, että keskeiset politiikat ovat juuri noilla epiteeteillä varustettuja.

Niin, on meillä laajempikin konsensus vakavammin sanottuna. Edustaja Könttä käytti termiä, että meillä on puolustusvaliokunnassa yksi joukkue, ”Suomi-joukkue”, ja siinä tahdon kyllä täysin yhtyä hänen sanaansa. Kyllä tämä isänmaan puolustus ja isänmaanrakkauskin, jos syvältä haetaan näitä termejä, on meille kaikille yhteinen asia, ja sen me haluamme yhdessä myöskin tässä jakaa. Luonnollisesti on selvää, että puolustus asehankintoihin, strategisine asehankintoihin, palvelee Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Se on aivan selvä asia, ja se nimenomaan perustuu yhteistyövaraiseen turvallisuusajatteluun. Me olemme sillanrakentajia, me olemme vakautta lisäävä tekijä maailmassa, emme ole uhkaava kenellekään, ja kuten hallitusohjelmaan on kirjattu, Suomen aluetta ei voida käyttää ketään vastaan. Tämä on se iso yhteinen linja, jonka puolesta me kaikki Suomi-joukkueessa toimimme.

Arvoisa herra puhemies! Minulla on tässä HX-hankkeen osalta ollut, en haluaisi sanoa devil’s advocate -rooli, mutta olen halunnut esittää kysymyksiä ymmärtääkseni, ja sen vuoksi arvostan myöskin sitä, että äsken esitin sen kysymyksen siitä, olisiko tämä täysimääräisyys Hornet-kaluston osalta täytynyt 50 tai 54 F-35-hävittäjällä, ja ministeri vastasi tässä ihan oikein, että, kyllä — hän ei vastannut suoraan, että kyllä näin on, mutta hän

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

vastasi sen tällä tavalla, että 64 on sillä tavalla järkevä luku tässä, että Suomen pinta-ala on suuri, ja tässä suhteessa strategisesti, kun se arvioidaan, niin tämä on se oikeampi luku tässä. Ette kieltäneet kuitenkaan sitä — eikä sitä voi edes kieltää — koska puolustusministeriön antamat arviot nimenomaan johtavat tuohon johtopäätökseen, minkä tein. Siitä voi sanoa vain, että onneksi Pariisin rauhansopimus silloin, 40-luvun lopulta, osasi oivaltaa, mikä on se täsmällisesti oikea luku Suomelle tällaiselle konekalustolle. Sehän on se maksimimäärä, minkä Pariisin rauhansopimus Suomella ylipäätään sallisi tämantapaisia hävittäjiä olla. Siitä täytyy siis kiittää sitä.

Arvoisa puhemies! Toinen ja ehkä isompi kysymys on se, että me olemme juuri nyt käsittelemässä puolustusbudjettia, ja erittäin tärkeää on se, minkä puolustusministeri tässä äsken sanoi ja mikä myöskin päätöstä tehtäessä tässä HX-hankkeessa oli, että jatkossa nämä käyttö- ja ylläpitokulut ovat 10 prosenttia puolustusmenoista; nyt reaalitasolla siis tämän päivän hinnoin noin 254 miljoonaa euroa. Tämä on erittäin tärkeä kirjaus, ja pelkään ja olen lähes varma, että joka vuosi, seuraavat vuodet, vuosikymmenet, tähän asiaan tullaan palaamaan, tähän kirjaukseen, joka on hyvin selkeästi tämän päätöksen takana.

Hornet-kaluston osalta kävi toisella tavalla: se alkuperäinen käyttö- ja ylläpito hinta ylittyi, ja nyt on olemassa se riski — jo Hollannista me tiedämme, että tämän F-35-hävittäjän käyttö- ja ylläpitokulut ovat kolminkertaiset, kuin mitä Suomessa on arvioitu. Norjassa ne ovat suuremmat. Australiasta, myöskin Yhdysvalloista, olemme kuulleet, että ne ovat kalliit. Ja Sveitsissä on parlamentin tarkastusvaliokunta käynnistänyt selvityksen — siellä järjestetään myöskin kansanäänestys tästä F-35-päätöksestä, joka Sveitsissä on tehty, pienempi kalusto kuin Suomeen hankittiin, mutta on tehty päätös — tarkastusvaliokunta selvittää sen, ettei vain F-35-hävittäjä voittanut tuota siellä käytyä tarjouskilpailua, jossa oli samat kandidaatit kuin täällä Suomessakin, väärillä tiedoilla. Ja tämä on tietysti vakava haaste tälle koko hankkeelle, että tätä ollaan nyt tässä parhaillaan selvittämässä — Sveitsissä. Sen vuoksi esitän kyllä ministerille vakavan huoleni tai kysymykseni siitä, että onko meillä olemassa pienintäkään riskiä — onko olemassa siis pienintäkään riskiä — että tuo tavallaan lakiperusteinen päätös, mikä eduskunnassa on siitä, että korkeintaan 10 prosenttia puolustusmenoista voidaan käyttää näiden F-35-hävittäjien käyttö- ja ylläpitokuluihin, että siinä ei vain toistu — että siinä ei vain toistu — tämä Suomessa aiemmin koettu tilanne Hornetien osalta, että ne ylläpito- ja käyttökulut reilusti ylittyvät. Jos näin on, niin sitten jään kysymään sitä. Perään myöskin jatkokysymys, ministeri: Kenellä on tästä silloin vastuu? Mikä on se esittelijän vastuu tässä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Könttä.

13.09 Joonas Könttä kesk: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Meillä on tehty Suomessa pitkäjänteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja puolustuspolitiikkaa. Aivan kuten täällä on jo aiemmin todettu, silloin kun ajateltiin, uskottiin ja toivottiin, että maailmassa tilanne ehkä menee kohti suurempaa keskinäisriippuvuutta ja rauhallisempia aikoja, niin moni maa, meidän länsinaapuri Ruotsi muun muassa, luopui asevelvollisuudesta ja katsottiin, että voidaan panostaa vaikkapa kansainväliseen kriisinhallintaan, joka on tärkeää sekin. No, Suomi ei onneksi näin toiminut. Panostimme toki kansainväliseen kriisinhallintaan, mutta ylläpidimme samaan aikaan omaa puolustustamme, asevelvollisuusjärjestelmäämme, ja ostimme myös uutta teknologiaa, sijoitimme ja investoimme siihen, panostimme Puolustusvoimien suorituskykyyn, ja tämä ollut järkevä linja.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Nyt kun näemme, että Euroopassa ja maailmalla kriisit ja myös sotilaalliset jännitteet lisääntyvät, niin voi jälkiviisaasti todeta, että Suomi oli oikeassa. Venäjä erityisesti on lisännyt voimapolitiikkaa. Ukrainan tilanne on erittäin hälyttävä. Siellä on sodittu jo vuosikausia, ja nyt uhka on yhä suurempi. Valko-Venäjän aggressio Puolaa ja Liettuaa kohtaan on totisinta totta, ja kyllä tässä lähialueilla meillä on paljon muuttujia. Esimerkiksi Venäjän etupiirijattelupuheet ja lausunnot siitä, että Nato ei saisi enää edetä idemmäs, ovat sellaisia puheenvuoroja, että kyllä Suomen täytyy jatkossakin pitää huolta omasta puolustuksestaan ja omasta itsemääräämisasemastaan — siitä, että Suomi päättää itse, kuinka se omat kansalliset ratkaisunsa tekee. Tämä on tärkeää, ja olen tässä kyllä tyytyväinen presidentti Niinistön linjaan ja myös siihen selkeään toteamukseen, että esimerkiksi Nato-jäsenyys on hakijamaan ja Naton välinen asia. On sitten meidän päättäjien asia muodostaa se kanta, ja olen tyytyväinen siihen Suomen politiikkaan, jota olemme harjoittaneet presidentti Niinistön ja hallituksen toimesta. Kyllä se näin on, että kansallisella itsenäisellä valtiolla näissä asioissa se määräysvalta kuuluu itselle.

Tämän taustan huomioiden olen tyytyväinen, että esimerkiksi Laivue-hanke ja nyt uusimpana hävittäjähanke on toteutettu määrätietoisesti. Ja kun minulta tuolla omassa kotimaakunnassani Keski-Suomessa hävittäjähankkeen aikana kysyttiin, että eikö niin, että pitäisi valita se, joka tuo eniten työtä Keski-Suomeen, totesin, että ei. Meidän pitää valita Suomelle paras hävittäjä, ja näin on toimittu, ja siitä kiitos puolustusministeri Kaikkoselle. No, olen tietysti tyytyväinen, että hävittäjähankinta tuo myös työtä ja turvallisuutta Keski-Suomeen, niin Jämsän Halliin kuin esimerkiksi myös Tikkakoskelle.

Uusia asioita, joihin meidän täytyy entisestään kiinnittää huomiota, ovat tietysti nyt tulevaisuudessa ja jo tällä hetkellä kyberpuolustus — sielläkin aggressiot näkyvät, ja tässä ei voi olla sinisilmäisyyttä, Suomen täytyy olla tässä erittäin hereillä — ja myös hybridivaikuttaminen paitsi kyberin puolella myös vaikkapa maakauppojen ja erilaisten bulvaanien toiminnan kautta. Tässä Puolustusvoimat ja edellisellä kaudella säädetyt uudet lait antavat hyvät edellytykset valvoa isänmaan turvallisuutta, mutta tässä täytyy olla erittäin tarkkana myös jatkossa. Ja kyllä tämä kyber on sellainen uusi puolustushaara, johon täytyy panostaa — tai jos nyt ei puolustushaara, niin kuitenkin siihen verrattavissa oleva haara — että tässä ei pysty ollenkaan antamaan löysää eikä voi jäädä teknisestä kehityksestä pois. Myös siinä erilaiset valtiot ovat aktiivisia ja toimivat usein myös erilaisten järjestöjen ja yksittäisten toimijoiden kautta, jolloin jopa se valtiollinen vaikuttaminen on hankalampaa havaita, vaikka siellä taustalla olisi sitten Venäjä tai Kiina tai jokin muu valtio.

No, aivan lopuksi, puhemies, haluan kiinnittää huomiota muutamaa hyvään uudistukseen — tuntuu, että täällä puolustusministeriön ja puolustusministerin hallinnonalalla ei olla tehtykään muita kuin hyviä uudistuksia. Esimerkiksi laki Puolustuskiinteistöistä näyttää nyt toimivan ja menneen siihen suuntaan, mihin täällä haluttiinkin. Ja nostan esiin vielä lopuksi myös asevelvollisuuskomitean hyvän parlamentaarisen työn, jossa luotiin niitä suuntaviivoja, joilla pidetään huoli siitä, että asevelvollisuusjärjestelmä, johon suomalainen puolustus hyvin pitkälti nojaa, on elinvoimainen myös 2030-luvulla ja siitä edespäin. Mielestäni ne suuntaviivat ja askelmerkit olivat erinomaisia.

Kun tällä linjalla jatketaan, mitä ministeri Kaikkonen on tuota omaa puolustusministeriön hallinnonalaa hoitanut — siis pitänyt huolta siitä, mitä tällä hetkellä on, ja katsonut myös 5, 10, 15 ja jopa 30 vuotta eteenpäin ja tehnyt tarvittavia päätöksiä ja investointeja — niin suomalaiset voivat kyllä nukkua yleensä rauhassa myös jatkossa.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kinnunen on poissa. — Edustaja Zyskowicz.

13.14 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Könttä piti hyvän puheen-vuoron, kuten hän yleensäkin pitää.

Euroopan tilanne on tällä hetkellä äärimmäisen vaarallinen ja kriittinen. Venäjä uhkaa, käytännössä uhkaa, aloittaa sodan Euroopassa, sodan Ukrainaa vastaan. Tietysti sodan aloittamisesta puhuminen on jonkin verran harhaanjohtavaa, sillä Venäjä hyökkäsi Ukrainan kimppuun jo vuonna 2014, jolloin se miehitti Krimin niemimaan ja liitti sen laittomasti itseensä ja aloitti yhä jatkuvan sodan Itä-Ukrainassa. On irvokasta propagandaa, mitä Venäjä tällä hetkellä omalle kansalleen ja koko maailmalle esittää. Venäjä muka on hetkenä minä hyvänsä joutumassa vihamielisten sotatoimien kohteeksi. Venäjän rauhaa ja turvaa muka uhataan. Miksi Venäjän johto toimii näin? Me emme tiedä Venäjän presidentti Putinin ja hänen lähipiirinsä motiiveja, todellisia motiiveja, propagandistisia motiiveja ei kannata uskoa. Itse ajattelen, että kyse on ennen kaikkea Venäjän johdon oman vallan pönkitämisestä Venäjän sisällä.

Kun kansalaisten elintaso ei juurikaan nouse, kun kansalaisvapauksia vähennetään, jos mahdollista, entisestäänkin, kun niin sanottuja sisäisiä vihollisia myrkytetään hengiltä, niin tällaisessa tilanteessa Venäjän johto ilmeisesti laskee, että kiihkokansallismielisyyden lietsominen ja asioiden esittäminen siten, että Venäjä on hetkenä minä hyvänsä joutumassa ulkoisen uhan alle, lisää sen kannatusta ja vahvistaa sen valtaa omassa maassa. Valitettavasti historia osoittaa, että tällainen toiminta johdon kannalta usein ainakin lyhyellä aikavälillä on tuloksekasta. Ei tarvitse katsoa kuin mitä tapahtui Venäjän johdon kannatukselle vuonna 2014, kun Venäjä laittomasti ja vastoin kaikkia keskeisiä kansainvälisiä sopimuksia hyökkäsi Krimin niemimaalle ja liitti sen itseensä.

Joskus minun nuoruudessani ja aivan eri kontekstissa Suomessakin sanottiin, että fasismi myy hyvin. En tiedä tämän ilmaisun historiallista alkuperää, mutta kyllä tämä on tullut mieleeni, kun olen katsonut Venäjän johdon toimintaa. Totta kai Venäjän johdon toiminnassa, sen taustalla on myös Venäjän suuruuden aikojen palauttaminen. Puhun nyt maantieteellisestä suuruudesta.

Miten Suomessa tähän tilanteeseen pitää suhtautua? Kaikesta edellä sanomastani huolimatta olen sitä mieltä, että Suomen on pyrittävä pitämään yllä hyviä poliittisia ja kaupallisia suhteita Venäjään, puhumattakaan kansalaisten tason hyvistä suhteista, joissa on paljon kehittämistä ja joita toivottavasti kaiken keskelläkin pystytään kehittämään. Miten lännen tulee tässä tilanteessa suhtautua? Lännen ei ainakaan tule suostua Putinin vaatimuksiin. Lännen ei tule Ukrainan ja muiden Venäjän naapurimaiden päiden yli tehdä Putinin haluamia sopimuksia. Münchenissä vuonna 1938 länsivallat antoivat Hitlerille periksi, ja siitä ei seurannut mitään hyvää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

13.20 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomelle puolustuspolitiikka on äärimmäisen tärkeä politiikan ala. Meidän on itse pidettävä huoli siitä, että maata pystytään puolustamaan kaikissa olosuhteissa, kaikissa tilanteissa. Suomen puolustusjärjestelmään perustuu tietenkin alueelliseen puolustukseen, yleiseen asevelvollisuuteen ja hyvin koulutettuun reserviin, jolla on hyvä kalusto käytettävissään. Armeijalla kaikinensa on

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

hyvä kalusto käytettävissään, minkä todistavat juuri tehty torjuntahävittäjähankinta ja siten monet muut hankinnat, mitä tälläkin vaalikaudella on tehty, ja hankinnat, joita parhailaan valmistellaan. Kaikista näistä haluan kiittää puolustusministeri Kaikkosta erinomaisesta työstä ja tietenkin puolustusvaliokuntaa, joka on hyvän mietinnön tehnyt, ja puolustusvaliokunnan puheenjohtajaa.

Tässä maassa on se yksi tärkeä kultainen lanka, jota pitää ehdottomasti noudattaa kaikkien — ja sitä kultaista lankaa kannattaa vaalia — eli maanpuolustustahto. Jos kansalla on tahto puolustaa tätä maata, se on niin vahva kivijalka rakentaa melkein mitä vain, kun haluamme pitää Suomen itsenäisenä valtiona ja niin, että se pystyy kaikissa olosuhteissa valvomaan sekä omat maarajansa, ilmatilansa että merirajansa uskottavasti hyvällä ammattitaidolla ja hyvällä osaamisella, ja kaikki tämä vielä tapahtuu olosuhteissa, joissa Suomen ulkopolitiikka on antanut hyvät eväät siihen, että tulemme kaikkien naapureittemme kanssa toimeen ja meihin luotetaan. Kuten omastakin elämästämme tiedämme ja mistä tahansa muusta toiminnasta, työelämästä ja muualtakin, se luottamuksen hankkiminen on hyvin vaikea tehtävä, mutta kovin helppo se on menettää.

Suomalainen alueellinen puolustus — olen siitä monta kertaa sanonut, että tämä on ainoa ministeriö Suomessa, joka toteuttaa toimissaan ympäri vuorokauden kaikkina vuoden aikoina kaikkina vuoden päivinä aatetta, joka on parasta aluepolitiikkaa: koko maata puolustetaan kaikissa olosuhteissa jokaisella hehtaarilla. Yhdelläkään ministeriöllä en ole tällaista nähnyt, mutta puolustusministeri Kaikkoselle kiitos. Hän on vaalinut tätä keskustalaisen aluepolitiikan syvintä ydintä puolustusministeriössä kiitettävän hyvin. Puolustusministeriö pitää tämän maan puolta kaikkialla, sen joka ainoalla hehtaarilla niin idässä, lännessä, etelässä kuin pohjoisessa. Se on semmoinen asia, jonka tärkeys, jos sitä ei pysähdy miettimään, saattaa unohtua, mutta kun hetken aikaa miettii, niin tajuaa sen, että sehän on koko tämän järjestelmän syvin ydin.

Meidän on pidettävä huoli siitä, että tekninen osaaminen eri puolustushaaroilla ja kaluston osaamisessa henkilöstöllä ja myös reservillä on paras mahdollinen. Tämä Lockheed Martin -hävittäjän hankinta osoittaa sen, että meillä on huippuhyvää teknistä osaamista, huoltoa pystytään tekemään, koneiden rakentamista pystytään tekemään ja myymään myös sitä taitoa Suomesta ulkomaille, toisille valtioille, mikä osoittaa sen, että Suomessa tekniikka osataan. Patrian asema tässä tehtävässä on äärimmäisen tärkeä, ja sehän tuo työtä totta kai uskoakseni myös monelle alihankkijalle.

Kun omassa kysymyksessäni ministerille äsken peräänkuulutin tätä suomalaisen kuljetuskaluston hankkimista Suomen armeijalle ja miksei Rajavartiolaitoksellekin, niin toivoisin, että siihen kiinnitettäisiin yhä enemmän huomiota, koska kannattaa muistaa se hetki, jolloin se kriisi tulee. Sehän jonain päivänä tulee kuitenkin. Silloin ei ulkomailta tuleva varaosahuolto varmaan kovin hyvin pelaa, ja voi olla, että jotkut asiakassuhteet ovat pitkäksi aikaa jumissa sen kriisin takia. Tämän takia suomalaisen laitevalmistuksen ja varaosavalmistuksen saaminen tähän maahan yhä enemmän olisi äärimmäisen tärkeää.

Tämä laitevalmistuksen ja varaosavalmistuksen puute tässä maassa näkyy muuten nyt erittäin monella teollisuudenalalla. Moni iso laitekauppa on jäänyt tekemättä, kun emme saa ulkomailta varaosia tai joitain laitteen osia. Tähän pitäisi meidän paremmin panostaa, että pystyisimme jotain tekemään tässä omissa maassammekin.

Yhteistyö Ruotsin kanssa on meille edelleen äärimmäisen tärkeää, vaikka konehankinta menikin ruotsalaisten kannalta ei-toivotulla tavalla. Yhteistyö Ruotsin kanssa on äärimmäisen tärkeää. Se avaa meille monia mahdollisuuksia, ja siitä on pidettävä kiinni.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Sitten, arvoisa puhemies, lopuksi yleisestä huoltovarmuudesta. Suomen puolustuksen kannalta on aivan äärimmäisen tärkeää, että pystymme huolehtimaan myös energiahuollosta mahdollisimman paljon itse. Nyt olemme ajaneet itsemme tilanteeseen, jossa olemme täysin venäläisen energian varassa. Minua kauhistuttaa tämä tilanne, jossa kotimainen turve lopetettiin aivan järjettömällä perusteilla, perusteilla, jotka eivät pidä ollenkaan paikkaansa, ja se sitten ollaan korvaamassa venäläisellä maakaasulla tai jollakin muulla, Venäjältä tulevalta hakkeella.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tähän asiaan kiinnitetään eduskunnassa huomiota, koska se valtio, joka ei pysty omista energioistaan huolehtimaan, on täysin toisten valtioiden viетävisssä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kyllä. — Ja edustaja Mäkinen.

13.25 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Otan tässä omassa puheenvuorossani nyt kantaa käsittelyssä olevaan budjettiin.

On erinomaista, että puolustusministeriön määrärahat varmistavat, että pidämme yllä uskottavan kansallisen maanpuolustuksen ja että sitä kehitetään tässä entistä vaikeammin ennakoitavissa olevassa toimintaympäristössä. Puolustuksen ytimessä on uskottava sotilaallinen suorituskyky, yleinen asevelvollisuus, vahva maanpuolustustahto ja osaava henkilöstö ja reservi sekä kansainvälinen yhteistyö. Muuttuviin vaikuttamiskeinoihin on kyettävä vastaamaan nyt ja tulevaisuudessa laajasti ja jatkuvasti uutta kehittäen. Etenkin kyber- ja avaruusturvallisuus ovat kokonaisuuksia, jotka teknologian kehittämisen myötä väistämättä nousevat esille. Ne vaativat jatkuvaa huomiota ja resursointia myös tulevina vuosina. Puolustuspolitiikkaa leimaa nyt pitkäjänteisyys, ja sen jatkuvuus on varmistettava hallituksen kokoonpanosta riippumatta. Puolustus jos jokin on yhteinen asiamme.

On erinomaista, että tässä budjettikäsittelyn lomassa olemme syksyllä saaneet hyväksytyä myös puolustuslonteon sekä viimeisimpänä saattaneet maaliin HX-hankkeen, josta voi sanoa sen verran, että sekä hankintaprosessi että sen lopputulema ovat erinomaisia ja niihin on syytä olla tyytyväisiä. Tietenkin keskisuomalaisena iloitsen myös tulevasta puolustusteollisesta yhteistyöstä.

Mutta on oikeastaan yksi asia, ja henkilökohtaisesti toivon, että me kiinnitämme siihen erityistä huomiota, kuten tässä myös puolustusvaliokuntakin on omalta osaltaan tehnyt. Tämän materiaalisen valmiuden ohella keskeisen tärkeä kysymys Puolustusvoimien suorituskyvylle on riittävä, osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Nyt tehtävä sotilaallisen maanpuolustuksen toimintaympäristön muutoksesta johtuvan valmiuden tehostaminen ja uudet valmiudelliset järjestelyt toteutetaan samalla henkilöstöllä, jota käytetään varusmiesten ja reserviläisten kouluttamiseen. Puolustusvoimien henkilöstömitoitus, 8 000 ammattisotilasta ja 4 000 siviiliä, ei aivan kaikilta osin vastaa Puolustusvoimien laajenevaa tehtäväkenttää. Samalla on myös huolehdittava henkilöstön työhyvinvoinnista. Nämä ovat niitä asioita, joihin meidän tulee vahvasti panostaa myös tulevina vuosina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt vielä lyhyesti puolustusministeri Kaikkonen, ja sen jälkeen vaihdamme pääluokkaa.

13.28 Puolustusministeri Antti Kaikkonen: Arvoisa puhemies! Tässä tuli vähemmän kysymyksiä enää, enemmän hyvin punnittuja ja perusteltuja ajatuksia. [Eduskunnasta:

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Enemmän kehuja!] — No niitäkin, ja kiitos niistä. Tämä on tietysti ollut pitkäjänteistä työtä, ja tässä kyllä jo aikaisemminkin on hyvää työtä tehty. Ja toivottavasti tämä pitkä kaari jatkuu tästä eteenpäinkin, ketkä näillä jakkaroilla sitten jatkossa istuvatkaan. — Muutama kysymys siinä oli, mitä voisin vielä lyhyesti kommentoida.

Edustaja Sankelo kysyi HX:n merkityksestä Yhdysvallat-yhteistyön kannalta. Kyllähän Yhdysvallat on meille jo nykyisellään yksi meidän tärkeimpiä puolustusyhteistyökumppaneita. Se on myös tuossa selonteoissa mainittu. Kyllähän se tarkoittaa varmasti käytännössä sitä, että se yhteistyö on vahvaa myös tulevaisuudessa, että kyllähän se sen varmastikin sinetöi. Mitä sanoitte näistä vientiluvista, niin ajattelen niistä aika lailla samaan tapaan kuin te, mutta se ei ole yksin oman ministeriöni käsissä se asia.

Edustaja Kiljunen pohdiskeli vielä F-35:n käyttökuluja tässä näin ja näitä vertailuja eri maihin. Sitä on kyllä myös tässä hankkeessa selvitetty. Se perustuu hyvin pitkälle siihen, että on erilaisia laskentatapoja: eli mitä kuluja lasketaan. On selvää, että jos jossakin maassa vaikka puolustusvoimien henkilökunta on kokonaan palkattua henkilökuntaa ja meillä taas on asevelvollisuuteen perustuva malli, niin jo se tuo eroja. Mutta on myös useita muitakin syitä, mitkä selittävät näitä eroja siinä, miltä numerot näyttävät lopulta. Mutta sitten kun laskentatavat yhtenäistetään, niin ne alkavat näyttää olevan jo paremmin samalla hehtaarilla.

Epävarmuustekijöitä tietysti liittyy siihen, kun ennustetaan, mikä on käyttöylläpitolukustannus sanotaan vaikkapa vuonna 2048 tai 2053. On selvä, että kun noin pitkälle tulevaisuuteen arvioidaan, niin se epävarmuus siinä arvioinnissa lisääntyy. Se koskee niin puolustusta kuin varmaan koskee kaikkia muitakin hallinnonaloja. Tämä kyllä sinänsä on tunnistettu myös tässä päätöksessä, että sadan prosentin varmuudella emme pysty niitä kuluja ennakoidaan, kun puhutaan vuosikymmenistä eteenpäin, mutta sen verran suurella varmuudella, että tällainen päätös rohjetaan tehdä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitokset, ministeri Kaikkonen. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään, ja sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin klo 13.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.31.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä yleiskeskustelua pääluokasta 27. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kalli poissa. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

21.32 **Johannes Yrttiaho vas:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä aiemmassa keskustelussa käytiin läpi tätä hallituksen viimeperjantaista päätöstä hankkia 64 F-35A-hävittäjää Yhdysvalloista Suomen Hornetit korvaaviksi koneiksi. Aiemmassa keskustelussa muun muassa edustaja Vähämäki käytti ansiokkaan puheenvuoron liittyen näihin indekseihin ja muihin hintariskeihin, joita tämä kauppa tietysti pitää sisällään. Esimerkiksi materiaalipulasta, joka on tunnettu tällä hetkellä maailmantaloudessa, johtuvia vaikutuksia saattaa hyvinkin tulla näitten puolustusvälineitten valmistamisen hintoihin, ja tämän kymmenen

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

vuoden hankinta-ajan kuluessa sitten sopimuksen mukainen indeksi on se, jolla tarkistetaan tätä hintaa, eli mikä hinta tulee kasvamaan siitä 10 miljardista, mikä nyt on ilmoitettu.

Kysyin ministeri Kaikkoselta tätä itse asiassa vielä paljon suuremman mittaluokan ongelmaa, joka liittyy ylläpito- ja käyttökuluihin. Yhdysvalloissahan sikäläinen valtiontalouden tarkastusvirasto GAO on kiinnittänyt toistuvissa raporteissaan huomiota näihin F-35:n mittaviin ongelmiin, ja samaten sitten VTV täällä Suomessa, ihan hallituksen päätöspäivänä viime perjantaina, tuli ulos omilla näkemyksillään ja tarkastustuloksillaan siitä, että näiden F-35:n ja tämän HX-hankkeen ylläpito- ja käyttökulujen arviointi ei ole asiallisella tollalla. Kysyin tosiaankin ministeri Kaikkoselta, miten hallitus pystyy varmistamaan, että tässä luvatussa 254 miljoonassa vuotuisten käyttökulujen osalta todellakin voidaan pysyä, kun kaikissa niissä Euroopan maissa, jotka tämän F-35:n ovat hankkineet, nämä kulut ovat kaksin-, kolminkertaisia siihen nähden, mitä nyt sitten puolustusministeriö ja hallitus laskevat. Ministeri Kaikkonen vetosi siihen, että Puolustusvoimilla on intressi pysyä siinä 254:ssä, koska lisärahaa ei ole tulossa. Kun on ilmeistä, että tämä ei kuitenkaan riitä — kansainvälisten vertailujen valossa näin on ilmeistä — herää kysymys, mitä sitten tehdään, kun raha ei riitä. Jäävätkö nämä kalliit koneet sitten lentämättä, niin kuin Hornetien kanssa itse asiassa on käynyt? [Puhemies koputtaa] Niissähän jää neljäsosa käyttöiästä käyttämättä: [Puhemies: Kiitoksia!] vain 4 500 tuntia, kun voitaisiin 6 000 lentää. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.35 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme vuoden 22 valtion talousarvioesityksen pääluokkaa 27 eli puolustusministeriön hallinnonala. Suomen puolustuksen toimintaympäristö säilyy jännitteisenä ja vaikeasti ennakoitavana. Lisääntyvät suurvaltakilpailu ja keinovalikoimien monipuolistuminen vaikeuttavat ennakointia maamme lähi-alueilla. Ukrainan tilanne on kiristynyt. Sotilaallinen toiminta Itämeren alueella on aktiivista. Nato, Yhdysvallat ja monet Suomen kumppanimaat ovat lisänneet sotilaallista läsnäoloa ja harjoitustoimintaa siellä ja muualla Euroopassa. Arktisen alueen sotilasstrateginen merkitys on kasvanut. Venäjällä on kyky käynnistää nopeasti ja yllätyksellisesti operaatioita. Muuttuvassa turvallisuusympäristössä Suomen puolustuksen on kyettävä vastaamaan kaikkiin ilmeneviin haasteisiin niiden laadusta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Suomessa puolustuskyvyn ylläpidosta vallitsee eduskuntapuolueiden välillä onneksi suhteellisen laaja yksimielisyys. Esimerkkinä tästä toimivat Puolustusvoimien onnistunut F-35-hävittäjävalinta ja yksimielisyys valtioneuvoston puolustuslonteon mietinnössä. Isänmaan turvallisuus on meidän kaikkien yhteinen asia.

Arvoisa puhemies! Kuten kaikki tiedämme, maamme puolustus nojaa asevelvollisuusjärjestelmään. Jo sotilaallisen maanpuolustuksen näkökulmasta hyvinvoivat varusmiehet ovat kullanarvoisia. Valitettavasti tätä tavoitetta haittaa muun muassa varusmiesten saaman päivärahajan jälkeenjäänyt taso. Perussuomalainen näkemys onkin, että tätä päivärahaa tulisi hieman kasvattaa. Sotilas on munkkinsa ansainnut.

Varusmiehet siirtyvät palveluksensa jälkeen reserviin. Suomen puolustuksen selkäranka onkin osaava reservi. Valitettavasti osaamisen kannalta tärkeiden kertausharjoitusten määrä on tippunut 2000-luvun alusta silloin olleista 30 000—35 000 sotilaan harjoituksista noin 18 000 sotilaan harjoituksiin vuodessa. Perussuomalaiset ovat tässä esittäneet ryhtiliikettä ja kertausharjoitusten nostamista 25 000 reserviläiseen vuodessa.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Se, mistä haluan erityisesti kiittää puolustusministeriä ja valiokuntaa ja tätä kokonaisuutta, on se, että Kauhavan lentokenttä on huomioitu taas tänä vuonna ja siellä pystytään järjestämään parin viikon mittainen ilmaharjoitus.

Tähän loppuun haluaisin vielä esittää huoleni rauhanturvaajien ja kriisinhallintaveteraanien vertaistukitoiminnan rahoituksesta eli niin sanotusta STEA-avustuksista. Nykyhallituksen aikana tätä avustusta pienennettiin, se laski 183 000:sta 65 000:een, ja sitä on nyt sitten tänä vuonna paikattu hiukan Puolustusvoimien määrärahoilla. Tämä on minun mielestäni aika loukkaavaa, että näin tärkeä toiminta on jäänyt vaille tätä STEA-rahoitusta. Toivonkin, että puolustusministerikin pyrkii vaikuttamaan siihen, että asia ja korvaussumma saataisiin kohtuulliselle tasolle, sinne, missä se on ollutkin.

Vielä sitten tämmöinen asia — vähän huumorin puolelle menee jo — että nämä kasvisruokajutut ja nämä ovat semmoisia asioita, mitkä mielestäni pitäisi unohtaa ja antaa sen verran rahaa, että miehet saavat kunnon ruokaa ja [Puhemies koputtaa] rasvattoman maidon sijasta kunnon maitoa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

21.40 Tuomas Kettunen kesk: Niin, arvoisa puhemies! Täytyy kiittää kyllä puolustusvaliokunnan jäsentä, edustaja Mäenpäästä hyvästä puheenvuorosta. Isänmaan turvallisuus on meidän kaikkien yhteinen asia. Koko eduskunta on lähes yksimielinen siitä, että tätä maata pitää puolustaa niin, että meillä on materiaalihankinnat ja meillä on kertausharjoitukset ja kaikki kunnossa, ja se näkyy kyllä tässä puolustusbudjetissa. Siitä kiitos, totta kai, jämäkälle puolustusministeri Kaikkoselle, mutta täytyy kyllä kiittää koko puolustusvaliokuntaa siitä, että yksimielinen puolustusselonteko saatiin, mutta ennen kaikkea siitä, että on katsottu eteenpäin tässä puolustushallinnon alalla.

No, valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä: Valiokuntakin on korostanut kotimaisessa puolustus- ja ilmailuteollisuudessa, siis huoltovarmuusnäkökulmasta, että se mahdollistaa sotilaallisen huoltovarmuuden ylläpitämisen ja maanpuolustuksen toimintakyvyn. Teollista yhteistyötä tulee siten edelleen edellyttää materiaalihankintoihin aina, kun se on mahdollista. Lisäksi kotimaisen teollisuuden kannattavuuden toiminnan turvaamiseksi on tärkeää edistää yritysten vientimahdollisuuksia ja verkottumista. Ja tähän näkyy myös tässä HX-hankinnassa: näitten tulevien monitoimihävittäjien eturungot tehdään Suomessa, 4 500 suoraa työpaikkaa ja 1 500 työpaikkaa siihen vielä sivuun rinnalle.

Niin, puhemies, materiaalihankinnat, kertausharjoitustoiminnat, kaikki ovat asianmukaisella tasolla. Täytyy kyllä vielä nostattaa, niin kuin tuossa edustaja Mäenpääkin toi esille, sotilaallisen kriisinhallinnan veteraanien kuntoutukseen ja tukitarpeeseen liittyvä rahoitus. Ne ongelmat on nyt tiedostettu, ja hallitushan tosiaan täydensi tätä tämän momentin perusteella siten, että määrärahaa saa nyt käyttää tähän mainittuun toimintaan, ja se käytettävissä oleva rahamäärä on nyt se 120 000 euroa ensi vuodelle. Mutta niin kuin puolustusvaliokunnan näkemyskin on tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä tuotu esille, niin kyllä tällaiset tukitoiminnot kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle. Ja nyt, niin kuin valiokuntakin, itsekin kehotan hallitusta jatkamaan keskusteluja pysyvän rahoituksen turvaamiseksi niin, että se sitten myös on siellä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra poissa. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

21.43 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Kun keskustan riveistä vähän nyt tässä on koko illan keskustelun ajan kehuttu kovasti, että nyt tehdään, poliisiin satsataan ja puolustukseen satsataan, kriisinhallintaveteraaneihin satsataan: arvoisat keskustan edustajat, te olette ensin itse päättäneet leikata niistä kaikesta. — Edustaja. Anteeksi, yksi edustaja on paikalla. — Ensimmäinen te olette vasemmistohallituksen kanssa päättäneet leikata poliisilta, kriisinhallintaveteraaneilta, rauhanturvaajien kuntoutuksesta, ja vasta kun oppositio ne nostaa esille, niin te niitä palautatte, niin että alkää nyt, hyvät edustajat — hyvä edustaja — kauheasti rehvastelko silloin niillä toimenpiteillä. Te ensin leikkaatte, sitten palautatte.

Vielä tämä materiaaliasia, johon, edustaja Kettunen, otitte kantaa: teidän vasemmistohallituksen aikana vientilupia on tiukennettu niin, että vuoden aikana menetettiin suomalaisen teollisuuden vientiä — arvatkaa, kuinka paljon — 700 miljoonaa euroa sen takia, että te, arvoisa keskusta, vasemmistohallituksen kanssa olette tiukentaneet vientilupia. Ja se on tapahtunut nimenomaan niin, että usean maan kohdalla, johon ennen on viety, vienti on nyt evätty, ja vastaus on ollut, että evätty sen takia, että ihmisoikeustilanne ei ole parantunut. Eli ihmisoikeustilanne ei ole huonontunut, vaan se ei ole parantunut. Sekin on teille, arvoisa keskusta ja vasemmistohallitus, riittävä syy estää Patriaa, montaa muuta suomalaista yritystä tekemästä tätä kauppaa.

Haluan nostaa esille henkilöstön. Riittävä henkilöstö pitää varmistaa meillä Puolustusvoimissa, ja sopimussotilaat ovat tärkeä osa tässä. Mainitsin jo tuon kriha-veteraanien ja rauhanturvaajien kysymyksen. Siitä kiitos kyllä kuuluu Kaikkoselle, mutta ensin vasemmistoministeri päätti leikata rauhanturvaajakuntoutusrahaa.

Ja sitten tämä materiaalin iso kysymys: Haluan kiittää hallitusta viimeviikkoisesta päätöksestä hankkia 64 kappaletta F-35-hävittäjiä. Viime viikolla maamme teki siis koko 2000-luvun suurimman kaupan ja yhden historiansa suurimmista kaupoista. Ilmavoimien seuraavaksi hävittäjäksi tulee Lockheed Martinin F-35 Lightning kakkonen, ja tämä kone on siis yhdysvaltalainen, yksipaikkainen, yksimoottorinen joka säään monitoimihäivähävittäjä, mikä on kehitetty ja tarkoitettu sekä ilmaherruus- että pommitustehtäviin. Tähän myös meille tulevat koneet varustellaan. HX-hanke on kulkenut pitkän matkaa, ja tavoitteena on vanhentuvien ja käytöstä poistuvien ilmavoimien aiempien Hornet-hävittäjien korvaaminen. Hanke kesti itseasiassa 7 vuotta 2 kuukautta 2 päivää, ja itse olen saanut olla mukana puolustusvaliokunnan jäsenenä tämän koko mielenkiintoisen matkan. En voi muuta kuin antaa kiitosta hanketta johtaneelle hankejohtaja Puraselle ja hänen joukoilleen ja kaikille tämän hankkeen parissa työtä tehneille.

Meitä ennen Lockheed Martin on myynyt F-35:iä kymmenelle eri valtiolle ja yhteensä kymmenelle eri käyttäjälle. Euroopassa koneen ovat valinneet nyt meidän tapaan Britannia, Italia, Hollanti, Sveitsi ja Pohjoismaista Norja ja Tanska. F35:n kehitysohjelma ulottuu muun muassa päivityksien osalta aina 2070-luvulle, ja Lockheed Martinin tavoite on valmistaa kaiken kaikkiaan noin 3 000 näitä koneita nykyisten 730 koneen seuraksi.

Kilpailussa oli mukana lopulta valitun F-35:n lisäksi toinen yhdysvaltalainen kone Boeing Super Hornet, ranskalainen Rafale, yhteiseurooppalainen brittikone Eurofighter Typhoon ja ruotsalainen Saab Gripen E. Kilpailuun osallistuneiden arvion mukaan noin sadan asiantuntijamme toimesta tehdyssä avoimessa, keskusteleavassa ja reilussa valintaprosessissa F-35 nousi omaan luokkaansa. Kone dominoi kaikissa neljässä eri osavaiheessa:

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

huoltovarmuudessa, elinkaarikustannuksissa, teollisessa yhteistyössä ja suorituskyvyssä. F-35 läpäisi kaikki neljä kohtaa ja oli paras niin lähiajan kuin pidemmänkin aikavälin vertailussa.

Entinen ulkoministeri Erkki Tuomioja totesi: ”Sen julkisen ja ei-julkisen tiedon perusteella, mitä kaikkien ehdokkaiden täyttämästä suorituskyky- ja muista kriteereistä tiedän...” Tästä eteenpäin hänen vastauksensa ei pidä minun mielestäni paikkaansa, vaan lausetta olisi pitänyt jatkaa: ”ei olisi muuhun valintaa voinut päätyä kuin F-35:een.” [Puhemies: Kiitoksia!]

Puhemies! Jatkan hetken kuluttua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Laakso, olkaa hyvä.

21.48 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kettuselle on pakko kyllä kommentoida, että en olisi kyllä ihan niin varma siitä, että koko eduskunta on puolustuksen takana. Välillä kun kuuntelee näitä juttuja, niin täältä löytyy ei keskustasta mutta muista porukoista sellaista, että täällä oltaisiin valmiita antautumaan vaikka mihin mahdolliseen tulemiseen tänne.

Se on hyvä, että tehtäisiin hyviä ratkaisuja, mutta usein ikävä kyllä näissä on juuri äsken edustaja Heinosenkin tuomia ongelmia, että me menetetään kauppoja. Yksi, mikä tässä on, on, että ei voida siltä omalta niin sanotusti suppealta näkökannalta edes sen vertaa poistua, että voitaisiin myydä sotilaallisen kauppakiellon takia esimerkiksi kuorma-auton akseleita, kun ne sattuvat olemaan menossa johonkin Sisu-panssariautoon. Kyllä tässä kohtaa mennään aivan överiksi, ja pitäisi ehdottomasti pitää huoli siitä, että tällaisena aikana ei Suomen eduskunnassa tehtäisi eikä missään nimessä tämä hallitus tekisi näin idioottimaisia päätöksiä, koska sillä ei ole mitään tekemistä sen itse perusasian kanssa, että pidettäisiin huoli jostain ihmisoikeuksista tai sitten mahdollisesti siitä, ettei sisällissotaa tai jotain muuta vastaavaa tai toiseen maahan hyökkäystä tehtäisi näillä. Kuorma-auton akseleita ei voi myydä — käsittämätöntä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

21.50 Petri Huru ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelman mukaan Suomi pitää yllä ja kehittää valmiuksiaan osallistua kansainvälisiin siviili- ja sotilaallisen kriisinhallinnan tehtäviin yhdessä muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa. Tavoitteena on pysäyttää sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisen laskusuunta ja vahvistaa osallistumista pitäen vuoden 2020 osallistumis- ja määrärahasoa vähimmäislähtökohtana.

Kansainvälisten toimintaympäristöjen ja konfliktien muutokset heijastuvat kriisinhallinnan tarpeeseen ja toimintamuotoihin, mikä asettaa operaatioille ja niissä toimiville henkilöille muun muassa uudenlaisia turvallisuuteen liittyviä haasteita. Vaikka koulutuksella pyritään henkilökunnan ammattitaidosta riippumatta antamaan perusvalmiudet työskennellä kriisinhallinnan tehtävissä kansainvälisessä ympäristössä ja usein haastavissa olosuhteissa, voi esimerkiksi toimiminen korkean turvallisuusriskin ympäristössä aiheuttaa koti-maahan palatessa niin henkisen kuin fyysisenkin jälkihuollon tarvetta.

Arvoisa puhemies! Kriisinhallinnan parlamentaarinen komitea on huomioinut jälkihuollon ja sen rahoituksen tarpeellisuuden suosituksissaan Suomen kriisinhallinnan kehittämissä:

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

”Myös kriisinhallintaoperaatioista palaavien pitkäaikaistukea ja tähän liittyvää kuntoutusta on tarvetta kehittää ja varata siihen riittävät resurssit. Valtiokonttorin korvaamana kriisinhallintatehtävistä palvelleilla on mahdollisuus henkiseen tukeen ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin psykiatrisen konsultaatiopoliklinikan palveluihin vuoden ajan palvelussuhteen päättymisen jälkeen. Ongelmallisia tilanteita saattaa syntyä erityisesti traumaperäisen stressihäiriön puhjetessa jopa vasta vuosia palveluksen päättymisen jälkeen. Mahdollisimman varhainen PTSD-oireiden tunnistaminen ja avun saaminen ovat sekä kriisinhallintatehtävistä palaavan että läheisten kannalta tärkeää.

Suomen Rauhanturvaajaliitto on käytännössä ainoa taho, joka tarjoaa tarvittavaa henkistä tukea niin sotilaallisissa kuin siviilikriisinhallinnan tehtävissä palvelleille jäsenilleen, yhteistyössä Valtiokonttorin sekä HUSin kanssa. Toiminta perustuu vuosittain myönnettävään sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskuskuksen STEAn harkinnanvaraiseen rahoitukseen. Rahoituksen riittävään tasoon ja rahoituspuhjan ennakoitavuuteen tulisi kiinnittää huomiota.”

Onkin ollut käsittämätöntä, että samaan aikaan kun hallitusohjelman mukaan pyritään vahvistamaan osallistumista kriisinhallintaan, on jälkihuollon rahoitusta kuitenkin leikattu merkittävästi, vaikka parlamentaarinen komitea erikseen mainitsee sen turvaamisesta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tuleekin turvata ennakoitava sekä riittävä rahoitus pitkäaikaistukeen ja siihen liittyvän kuntoutuksen turvaamiseksi kriisinhallintaoperaatioista palaaville ja sitä tarvitseville lisäämällä riittävä rahoitus jatkossa budjettiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

21.54 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Pitkään valmisteltu monitoimihävittäjäpäättös tehtiin viime viikolla ja Suomi on valinnut tuleviksi vuosikymmeniksi F-35-monitoimihävittäjäratkaisun. Mielestäni paras mahdollinen hävittäjä valittiin, ja tämä ratkaisu osaltaan vahvistaa puolustuskykyämme parhaalla mahdollisella tavalla vuosikymmeniksi eteenpäin.

Puolustusvaliokunnan jäsenenä sain olla mukana arviointiprosessissa siltä osin kuin eduskunta osallistui asiaan. Olemme saaneet perehtyä laaja-alaisesti ja syvällisesti niin hävittäjien teknologiaan, taustajärjestelmiin kuin toiminnan ja käytön periaatteisiin. Suomalainen hankinnanvalmisteluprosessi oli erittäin huolellinen, puolueeton ja tehokas. Suomen tapa valmistella hankintaa on maailmanlaajuisestikin ainutlaatuinen, ja tiedän, että muut tämänkaltaisia hankintoja suunnittelevat maat saattavat olla hyvinkin kiinnostuneita oppimaan, kuinka asiaa Suomessa arvioitiin ja valmisteltiin.

Tämän perusteella voi sanoa, että valittu monitoimihävittäjäratkaisu on suorituskykyisin ja paras mahdollinen ratkaisu Suomen tarpeisiin. Edelleen voi sanoa, että mihinkään muuhun lopputulokseen ei valmisteluprosessin tuottaman tiedon perusteella voinut päätyä. Perinteisen ilmauvalvonnan, ilmasodankäynnin ja iskukyvyn lisäksi valitulla järjestelmällä on erinomainen suorituskyky verkostomaisessa sodankäynnissä, tiedustelussa ja kaikenkyyppisissä tukitehtävissä. Vaikka hankinta on kallis, on se siis perusteltu ja tarpeellinen. Turvallisuustilanne on nykyaikana häilyvä, ja siksi Suomenkin on panostettava maan koskemattomuuden puolustamiseen ja turvallisuuden ylläpitämiseen.

Nyt tehty päätös on vankka näyttö siitä, että Suomessa pystytään tekemään yhteistyössä merkittävät turvallisuuteemme vaikuttavat päätökset. Tämä päätös on myös osoitus siitä, että Suomi ottaa turvallisuutensa vakavasti ja haluaa huolehtia oman maan turvallisuuteen-

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

sa takaamisesta. Hankinta sinetöi monella tapaa Suomen kansainvälistä asemaa ja liittää meidät entistä tiiviimmin osaksi läntistä turvallisuuspoliittista ympäristöä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen poissa. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

21.56 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Heinonen ja edustaja Laakso toivat esille tämän puolustusvientiteollisuuden ja sen, kuinka siinä ollaan otettu takkiin se 700 miljoonaa, edustaja Heinosen sanojen mukaisesti. Pitää perehtyä tarkemmin tähän asiaan, mutta niin kuin omassa puheenvuorossani toin esille, niin kyllähän näitä yritysten vientimahdollisuuksia ja verkottumista tulee edistää, ei tähän pidä niin kuin lannistua, jos tämän verran on tullut takkiin, vaan pitää etsiä sitten uusia mahdollisuuksia. Ja kyllä olen edustaja Laakson ja edustaja Heinosen kanssa samaa mieltä tässä, että näitä asioita pitää tarkastella silleen, että mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti pystymme osaaamista ja huipputuotteita puolustusteollisuuden osalta sitten myös viemään maailmalle.

Mutta kun tuossa edustaja Heinonen hieman, no, ette parjanneet, vaan toitte esille, kuinka tämä hallitus ei ole onnistunut, niin täytyy kyllä tuoda esille tältä sotilaallisen maanpuolustuksen osa-alueelta se näkökulma, että kyllähän tämä punamultahallitus on satsannut meidän varusmiehiin, meidän Puolustusvoimien tärkeimpään voimavaraan elikkä ammatitaitoiseen henkilökuntaan historiallisesti. Tämän vuoden neljännessä lisätalousarviossakin jo sopimussotilaitten palkkaukseen lisättiin 2,2 miljoonaa euroa, tällä lisäyksellä 85 henkilöttyövuotta. Sopimussotilaiden määrä pystytään pitämään nyt tarvittavalla tasolla, siinä 350 henkilöttyövuodessa, myös ensi vuonna, ja tämä on tärkeä asia.

No, entäs sitten vielä kertausharjoituksien suuntaan, meidän reserviläisille? Määrää on tarkoitus nostaa asteittain. Vuodesta 2020 vuoteen 2023 kohdennetaan hallitusohjelman mukaisesti yhteensä 1,5 miljoonaa euroa lisämäärärahaa. Vuosina 20—21 harjoitusten rahoitusta on korotettu 1,3 miljoonalla eurolla, vuonna 22 koulutettavien reserviläisten tavoitetaso on 19 300 reserviläistä. Pidetään siis nämä tasot asianmukaisella tasolla. Totta kai tämä koronapandemia saattaa vaikuttaa ja luo haasteita siihen reserviläisten kertausharjoitustoimintaan, mutta kysyinkin tätä puolustusministeriltä, ja hän totesikin, että nyt olemassa olevan pandemian aikana on kehitelty uusia keinoja mutta että sitten varmasti löytyy keinoja myös siihen, että terveysturvallisesti pystymme meidän reserviläisiä kouluttamaan myös jatkossa.

Haluan muistuttaa, että tämä punamultahallitus on historiallisesti satsannut juurikin sotilaalliseen maanpuolustukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

21.59 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tuota edustaja Kettusta kun kuunteli, ei voinut olla mieleen tulematta Tuntematon sotilas, kuinka siellä kalorioita laskettiin ja todettiin, että ei teillä voi enää olla nälkä. Kun keskustan harvat kannattajat nyt kuuntelisivat edustaja Kettusta, he varmasti ajattelisivat, että kun näin hyvin kaikki on tehty, niin mihin kaikki muut kannattajat ovat kadonneet. Kun edustaja Kettusta kuuntelee, tämä keskustan ja vasemmiston yhteinen hallitus on niin fantastinen. [Tuomas Kettunen: Punamultahallitus!]

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

Mutta tuossa aiemmin jäi puheenvuoroni kesken. Jos joku tätä pöytäkirjasta katsoo tai nyt kuuntelee, niin katsokaa hetki aiemmin — puheenvuoroni jäi siellä kesken. Lainasin siinä entistä ulkoministeriä Erkki Tuomiojaa. Hän totesi, että ”sen julkisen ja ei-julkisen tiedon perusteella, mitä kaikkien ehdokkaiden täyttämästä suorituskyky- ja muista kriteereistä tiedän”, ja hän totesi, että hän olisi päätenyt esittämään ruotsalaista JAS Gripeniä. Itse kirjoitin jatkoksi: ”ei olisi muuhun valintaan voinut päätyä kuin F-35:een”. Valittu F-35 oli omaa luokkaansa. Muunlaisen esityksen ja valinnan tekeminen olisi ollut ennen muuta jonkinlaista suomettumista. F-35 osoittautui pitkän ja perusteellisen hankintaprosessin ja kilpailun myötä ylivoimaisesti parhaaksi ratkaisevien kriteerien kohdalla. Koneen suorituskyky on ensiluokkaa ja myös sen tiedossa oleva elinkaari meille sopivin. Elinkaari on siis kilpakumppaneitaan pidempi, ja toisaalta huoltovarmuuden ja päivitysten kannalta on myös oleellista se, että valmistusmäärät ovat ylivoimaisesti suurimpia. Myös teollisen yhteistyön kannalta valinta oli looginen ja paras. Patria, Insta ja niin edelleen tekevät läheistä yhteistyötä tässä projektissa. F-35 tuo maahamme yhteensä noin 6 000 henkilötyövuotta. Mutta totta kai merkittävää oli myös se, että lopullinen tarjous oli hinnaltaankin kohdillaan.

Ja kun itse sanon, niin ei tässä maailmantilanteessa ole lainkaan huonoa liputtaa myös Yhdysvaltain suuntaan siniristilipullamme. Suhteemme on edistynyt ja vahva. Emme varustaudu sen vuoksi, että haluaisimme sotaa, vaan sen vuoksi, että emme siihen enää koskaan joutuisi.

Meillä on tämän HX-hankkeen lisäksi käynnissä merkittävä Laivue 2020 -hanke. Siinä itse asiassa teemme hyvää yhteistyötä Ruotsin kanssa. Ruotsista tulee näihin laivoihin varustus, aseistus ja muut. Tämä on merkittävä laivahanke, ja toivon, että se onnistuu ja se saadaan maaliin suunnitellussa laajuudessa ja aikataulussa. Toivon myös sitä, että tätä suomalaista osaamista, jota näissä Laivue 2020 -laivoissa nyt meille tulee, pystyttäisiin hyödyntämään myös ulkomaankaupan myötä. Siinä olemme sitten siinä tilanteessa, että toivottavasti tätä kauppaa myös hallitukset antavat tulevaisuudessa tehdä — toisin kuin tämä nykyinen hallitus.

Ja viimeisenä Maavoimat. Maavoimia olemme laittaneet kuntoon jo pidemmän aikaa. Viime kaudella ja tällä kaudella on jatkettu esimerkiksi Maavoimienkin tykistön vahvistamista. Tykistön näkökulmasta me olemme merkittävä valtio Euroopassakin — tykistön laajuuden ja vahvuudenkin näkökulmasta.

Sitten tämä merkittävä, iso hanke, jossa tullaan korvaamaan meidän armeijan rynnäkkökiväärit. Riihimäkeläinen Sako tekee tällä hetkellä valmistelutyötä, suunnittelutyötä. Se on yhteishanke, jossa on mukana myös Ruotsin puolustusvoimat rynnäkkökiväärin korvaamiseksi. Olisi muuten aika kova juttu, että valinta ja hankinta tehtäisiin Suomesta. Me voisimme varmistaa sillä merkittävän määrän työtä tähän maahan lisää, mutta myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Ei olisi lainkaan huono, että meillä olisi myös sellaista teollisuutta, sellaista osaamista, mitä me voisimme — vaikka vastakauppoja ei tänä päivänä tehdä — vastavuoroisesti tarjota maailmalle. Italialainen Beretta omistaa Sakon, mutta Sakoon on panostettu Suomessa merkittävästi. Ja Sako tekee maailman parhaat kiväärit.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kopra, olkaa hyvä.

Budjetin alikohta PTK 152/2021 vp

22.04 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Edellisessä puheenvuorossani totesin, että Suomessa pystytään tekemään turvallisuuteen vaikuttavat ratkaisut yhteistyössä ja konsensuksen vallitessa. Näin ei aina ole ollut, mutta onneksi tänä päivänä on.

Edustaja Kettunen tuossa ansiokkaasti luetteli hallituksen puolustushallinnon toimialalle tekemiä rahoitusrivejä, ja hyvä niin. Esimerkiksi sopimussotilaiden määrärahan palauttaminen Puolustusvoimille on erittäin hyvä asia, semminkin kun itsekin tein asiasta 2 miljoonan euron talousarvioaloitteen ja te panitte vielä 200 tonnia paremmaksi, eli 2,2 miljoonaa sopimussotilaille. Sitä tietysti tuen, ja me tuemme, varauksetta.

Ainahan ei ole ollut niin, että Suomessa on yksimielisesti päätetty näistä puolustusasioista ja panostettu niihin. Menemättä nyt kovin pitkälle historiaan puolueiden ja nykyistenkin hallituspuolueiden välillä on ollut syviäkin erimielisyyksiä tähän asiaan liittyen. Onneksi tänä päivänä osataan lukea tämä maailmanpolitiikan turvallisuuspoliittinen tilanne. Ymmärrän, että varmasti varsinkin vasemmistopuolueilla saattaa olla siellä sisällä keskustelua tästä asiasta ja siitä, mikä on oikea puolustukseen panostamisen taso, mutta ainakin se, miten tämä ulospäin näkyy ja miten tämä asia hoidetaan, osoittaa myöskin, että vasemmistopuolueet hallituksessa ottavat kansalaisten turvallisuuden vakavasti ja haluavat aikaansaada sen, että maata puolustetaan. Tässä suhteessa voi kyllä oppositiosta olla tyytyväinen hallituksen toimiin siis puolustuspoliittikan saralla.

Olen useasti todennut ääneen muuallakin ja sanottakoon vielä tämän seurakunnan läsnä ollessa, että puolustusministeri Kaikkonen on tehnyt kyllä erittäin hyvää työtä, ja toivottavasti jatkaa samaan malliin pestinsä loppuun asti.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.